

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Koncept „queer čtení“ Alexandera Dotyho a jeho aplikace na seriál

Xena: Warrior Princess

(Concept of „queer reading“ of Alexander Doty and its application on
series Xena: Warrior Princess)

Kristýna Michaličková

Název katedry: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Vedoucí práce: doc. Mgr. Zdeněk Hudec, Ph.D.

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Koncept „queer čtení“ Alexandera Dotyho a jeho aplikace na seriál Xena: Warrior Princess vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a s uvedením veškerých pramenů a literatury.

V Olomouci dne:

Podpis.....

Poděkování

Děkuji panu doc. Mgr. Zdeňku Hudcovi, Ph.D. za odborné vedení této práce a poskytnutí velice cenných rad, které mi byly při psaní práce velmi nápomocné. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Evě Chlumské za pomoc s vyhledáním odborné literatury a Pavlíně Michaličkové za pomoc se stylistickou podobou práce.

Anotace

Název: Koncept „queer čtení“ Alexandra Dotyho a jeho aplikace na seriál *Xena: Warrior Princess*

Autorka: Kristýna Michaličková

Název katedry: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Vedoucí práce: doc. Mgr. Zdeněk Hudec, Ph.D.

Charakteristika:

Tématem této bakalářské diplomové práce je koncept „queer čtení“ Alexandra Dotyho a jeho následná aplikace na seriál *Xena: Warrior Princess*. Cílem práce je objasnění konceptu queer čtení a znázornění jeho prezentace v seriálu samotném. *Xena: Warrior Princess* je jedním z nejčastěji uváděných vzorů, na kterém je možné koncept queer čtení uplatnit. Na základě porovnání jednotlivých sezón s primárním zaměřením na vývoj vztahu ústřední dvojice a s přihlédnutím k dalším výrazným momentům dokazují použitelnost tohoto konceptu právě v tomto seriálu. Kromě toho jsou zde nastíněny důsledky, které vyplynuly z faktu, že tento seriál lze číst z queer hlediska. Jedná se o souvislost s tvorbou fan fiction, především femslash.

Klíčová slova: auterství

heteronormativita

queer

queer čtení

televizní seriál

Abstract

Title: Concept of „queer reading“ of Alexander Doty and its application of series *Xena: Warrior Princess*

Author: Kristýna Michaličková

Department: Department of theatre, film and media studies

Supervisor: doc. Mgr. Zdeněk Hudec, Ph.D.

Abstract:

The topic of this bachelor work is a concept of queer reading by Alexander Doty and its consequent application of series *Xena: Warrior Princess*. The object of my work is an explanation of concept of queer reading and illustration of its presentation in series. *Xena: Warrior Princess* is one of the most frequently presented examples on which concept of queer reading is possible to use. On the basis of comparing individual seasons with primary orientation on development of relation of the main couple and with consideration to another interesting moments I prove an applicability of this concept right in this series. In addition to this there are also sketched consequences which emerged from a fact that we can read this series from the queer point of view. The issue is a connection with production of fan fiction, especially femslash.

Keywords: auteurship,
heteronormativity
queer
queer reading
television series

Obsah

Úvod.....	7
Strukturace práce.....	10
Literatura, teoretická východiska a metodologie	12
1 Koncept queer čtení Alexandera Dotyho	17
1.1 Pojetí queer/queerness	18
1.2 Koncept queer čtení	20
1.3 Dotyho pojetí queer autorství ve vztahu k seriálu Xena: Warrior Princess. 24	
2 Aplikace konceptu queer čtení Alexandera Dotyho na seriál Xena: Warrior Princess.....	30
2.1 Xena: Warrior Princess.....	31
2.2 Obecná charakterizace a tematické zaměření jednotlivých sezón seriálu ...	35
2.3 Xena: Warrior Princess a koncept queer čtení.....	37
2.3.1 Vzhled a charakterové rysy Xeny a Gabrielly.....	38
2.3.2 Koncept queer čtení ve vztahu k hrdinkám seriálu.....	41
2.3.3 Další významné queer prvky a momenty v seriálu.....	53
2.3.4 Důsledky queer čtení seriálu Xena: Warrior Princess.....	55
Závěr.....	57
Seznam použitých zdrojů.....	61
Obrazové přílohy.....	64

Úvod

Uvědomění si, že je možné kulturní texty vnímat i jiným způsobem než jak nám jsou předkládány, vedly ke konstrukci různých recepčních praktik, pomocí kterých si čtenáři utvářeli vlastní významy, jež do textu vkládali a tím jej přetvářeli. Mezi tyto recepční praktiky patří i queer čtení, kterým se zabývá Alexander Doty, jehož formulace této recepční schopnosti tvoří základ mé bakalářské práce.

Alexander Doty zastává názor, že samostatný pojem queer¹ lze uplatnit v jakémkoli kulturním textu. Tedy i v takovém, který není primárně spojen pouze s LGBT² identitami, ale jeví se v rámci heteronormativního³ vnímání společnosti, jako „normální“/heterosexuální. Zároveň však nevylučuje, že tento termín lze použít i jako souhrnné označení slov: gay, lesbický, transsexuální a bisexuální. Samotné queer čtení pak Doty charakterizuje především jako schopnost diváka/čtenáře nacházet v kulturních textech queer prvky, na základě kterých pak celý text může vnímat jako queer. Děje se tak bez ohledu na to, zda jsou queer prvky v textu obsažené záměrně či nikoliv. Podle Dotyho není queer čtení přehnaná aktivita diváka spočívající v tom, že se za každou cenu snaží queer v textu najít. Pouhá skutečnost, že je schopen queer prvky v textu vidět, je jen důkazem toho, že jsou součástí textu.

Cílem této práce není obhájit Dotyho myšlenky či dokázat jejich pravdivost. Primárním cílem je výklad jeho myšlenek a zároveň snaha zjistit, jakým způsobem je možné jej aplikovat na mnou zvolený text, tedy seriál *Xena: Warrior Princess*. Za tímto účelem se hodlám zabývat především Dotyho publikací *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*⁴, kde se sám detailně zabývá využitím pojmu queer a samotnou queer recepcí. Ve druhé části práce pak bude následovat

¹ Označení queer se obvykle vztahuje ke všemu, co většinová společnost nepovažuje za normální. To znamená, že může představovat prakticky cokoli, co se nějakým způsobem vymyká normálu. Obvykle se toto označení používá ve spojitosti s pojmy gay, lesbický, bisexuální či asexuální a další. Nelze však vyloučit i jeho uplatnění ve spojitosti s heterosexuální (například neheterosexuální odborná práce napsaná heterosexuálem a podobně).

² V rámci této práce pracuji se starší verzí zkratky LGBT v souladu s Alexandrem Dotym. V současné době má tato zkratka podobu LGBTQIA, kdy písmena Q, I a A znamenají queer, intersexuál a asexuál.

³ Heteronormativita je označení pro skutečnost, že heterosexuality představuje ve společnosti normu. Tato norma představuje hodnoty, na základě kterých pak fungují běžné sociální instituce. Více v knize: FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004. 159 s. ISBN 80-86768-06-6.

⁴ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*, 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. 146 s. ISBN 0-8166-2244-2.

již zmiňovaná aplikace na seriál *Xena: Warrior Princess*. Žánrově se jedná o dobrodružný akční fantasy seriál, který je z hlediska vnímání historických událostí, zasazen do období starověku, ovšem dochází zde k přechodům do dalších historických období, současnost nevyjímaje. Byl vysílán od roku 1995 až do roku 2001. Celkem má šest sezón, v jejichž průběhu sledujeme dobrodružství bojovnice Xeny a Gabrielly. V průběhu celého seriálu máme možnost pozorovat, jak jejich vzájemné přátelství přerůstá v pevné pouto, které je většinou chápáno a vysvětlováno jako silné přátelství, jež vzniklo díky společnému putování a bojem proti zlu. Existuje však i další možnost, jak lze na jejich vztah nahlížet. Jedná se o interpretaci, založenou na tom, že mezi Xenou a Gabriellou se, v důsledku společně sdílených radostí a strastí, vyvinul milostný vztah. Tuto možnost podporují i některé scény v jednotlivých epizodách. Pomineme-li ovšem tento způsob vnímání vztahu mezi ústředními hrdinkami, jsou zde další prvky, které divákovi umožňují chápat seriál jako queer. Kromě převrácení historických událostí za účelem vyzdvižení působení hlavních hrdinek v příbězích vycházejících ze skutečné historie, je to také otázka sociální a náboženská. Z queer hlediska můžeme například nahlížet na Xenin a Gabriellin věk, případně na Xenino početí dcery Evy prostřednictvím anděla ženského pohlaví. Dále je tu otázka smrtelnosti, převrácení biblických událostí nebo samotné zobrazení biblických postav.

Velkou roli také hraje fakt, že seriál nebyl koncipován jako pořad, který by měl od počátku za cíl zobrazit rodící se milostný vztah dvou žen. Jedná se o důsledek divácké recepce a schopnosti interpretovat předkládaný kulturní text dle individuálního čtení/vnímání a na základě vlastních zážitků. Zajímavé je, že s nárůstem popularity tohoto způsobu interpretace, se samotní tvůrci seriálu rozhodli s tímto faktem pracovat a tím tyto interpretace rozvíjet a podporovat.⁵ V souvislosti s tím si seriál vybudoval silnou fanouškovskou základnu, která může být dvojího typu. První se může zaměřovat na hrdinky z pohledu fantasy akčního seriálu, kde je primární boj dobra se zlem, a druhá se naopak soustředí na budování vztahu mezi Xenou a Gabriellou, přičemž kanonický⁶ text je pro tyto fanoušky nedostačující. Proto tvoří například povídky, kde je ústředním tématem romantická

⁵ Patrně je to především v šesté sezóně, v epizodě *Jste u toho (6.13 You are There)*, kdy je celá epizoda koncipována z pohledu reportéra, který se snaží dopátrat, zda je Gabriella milenkou Xeny a naopak.

⁶ Ve smyslu základní/původní text.

zápletku mezi oběma hrdinkami, hudební videa, opět s romantickým podtextem, či kresby, kde je jejich vztah také velmi explicitně vyjádřen.

Vzhledem k nedostatku české literatury zabývající se konkrétně queer čtením vycházím v následujících kapitolách výhradně ze zahraničních publikací. Za primární považuji texty již zmiňovaného Alexandera Dotyho. Mimo ně však nehodlám opomíjet další odborné práce zabývající se buď samotným konceptem queer čtení Alexandera Dotyho, případně jeho možným využitím v kulturních textech, nejlépe přímo v mnou zvoleném seriálu. Kromě toho budu využívat i práce, které Dotyho myšlenkám předcházely. Tím mám na mysli především práci Stuarta Halla a pak také Johna Fiska. Za sekundární literaturu pak považuji publikace věnující se přímo seriálu *Xena: Warrior Princess*.

Poznámky:

Závěrem úvodu celé práce bych chtěla zdůvodnit, jakým způsobem pracuji v textu s anglickými jmény a názvy, a pak také, jakým způsobem a v jakých případech využívám psaní uvozovek, pokud se nejedná o citaci. V celé této práci používám výhradně originální názvy pro seriál *Xena: Warrior Princess* a *Hercules: The Legendary Journeys*. Důvodem je jednak zachování originálního názvu, a pak také skutečnost, že v českém prostředí se často druhá část názvu neuvádí. U jmen seriálových postav využívám obvykle také originální podoby jmen. Výjimkou je postava Gabrielly. Pro toto jméno jsem zvolila česky zažitou podobu, která se týká výhradně tohoto seriálu. Jméno uvádím se dvěma „l“, ale zároveň zachovávám skloňování jména. V případě názvů dalších zmíněných filmů uvádím vždy český a do závorky originální název. U jmen režisérů uvádím podobu používanou v českém prostředí. Výrazy uváděné v uvozovkách značí můj nadhled nad daným slovem. Týká se to například slov „normální“ a „nezávadný“, které zmiňuji v souvislosti s heteronormativitou. Další slova, jako jsou „jen“ a „pouze“, uvádím v uvozovkách v takových případech, kdy v rámci porovnávání dvou jevů má jeden v danou chvíli větší význam než druhý, přestože ze společenského hlediska se dají oba považovat za rovnocenné.

Strukturace práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí, které se dále dělí na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. V první části práce se věnuji Alexanderu Dotymu a jeho pojetí queer čtení. Zaměřuji se zde především na jeho základní myšlenky týkající se pojmu queer a samotného queer čtení, o kterých detailně pojednává ve své knize *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. V této publikaci charakterizuje Doty oba pojmy na základě principů konstruktivismu⁷, vychází z myšlenek teoretiků z oblasti genderové a queer teorie a zároveň čerpá ze dvou modelů zabývajících se diváctvím, se kterým queer čtení souvisí. Prvním z nich je model Kódování/Dekódování Stuarta Halla a druhým model aktivního publika podle Johna Fiska. Kromě toho také poukazuje na výskyt queer prvků v kulturních textech, zejména ve filmu, případně seriálové tvorbě, na základě kterých může divák přistupovat ke queer recepci. V souvislosti s tím se Doty také zaměřuje na pojetí autorství. Filmové tvůrce obecně dělí do dvou kategorií podle toho, zda sami sebe řadí mezi queer identity nebo jsou jejich díla (bez ohledu na sexuální identitu autora) součástí queer kulturní historie. O těchto autorech mluví jako o „zrozených“ jako queer. Do druhé kategorie pak patří ti, v jejichž tvorbě je možné nalézt queer prvky. Ty potom označuje jako autory „vytvořené“. Druhá část práce je zaměřena na aplikaci Dotyho konceptu queer čtení v seriálu *Xena: Warrior Princess*. Po stručné charakteristice samotného seriálu, se zde budu věnovat možnostem uplatnění Dotyho myšlenek. Především mě zajímá, zda je možné je uplatnit bez problémů, tedy podobným způsobem, jako v příkladech, které uvádí on sám, nebo zda existují v seriálu odchylky, se kterými není možné tento koncept zcela ztotožnit. Mým předpokladem je, že aplikace je možná, a to do značné míry. I přesto hodlám pracovat s texty, které se již tímto seriálem v souvislosti s queer čtením zabývají, přičemž mě budou zajímat zejména ty, které ke zkoumání přímo využívají pojetí Alexandra Dotyho.

⁷ Jedná se o sociologický přístup, jehož podstatou je, že svět je sociálně konstruován. V umírněné podobě zahrnuje konstruktivismus vše, co je spojené s člověkem ve společnosti. Jen těžce pak můžeme rozlišovat mezi tím, co je ještě přirozené a co je již sociálním konstruktem. Více například v knize: FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004. 159 s. ISBN 80-86768-06-6.

Za tímto účelem se budu v seriálu samotném soustředit převážně na vztah dvou hlavních hrdinek, Xeny a Gabrielly, a na další momenty, které umožňují nahlížet na tento seriál queer pohledem.

Literatura, teoretická východiska a metodologie

Jak už jsem zmínila v předchozím textu, cílem této práce je objasnění jednoho z dílčích pojmů v rámci queer teorie a následná aplikace na seriál *Xena: Warrior Princess*, který je dlouhodobě považován nejen za akční fantasy seriál, ale také za vzor seriálu se zřejmým queer obsahem. Nehodlám se však queer čtení, které bývá charakterizováno jako alternativní možnost vnímání kulturních textů a zároveň nabízí možnost podryvat preferované čtení, věnovat pouze v obecné rovině odkazující se na queer teorii. Mým záměrem je vyložit queer čtení na základě definice Alexandera Dotyho.

Z tohoto důvodu považuji pro tuto práci za stěžejní již zmiňovanou knihu *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture* a pak také *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. Především první ze zmíněných titulů je pro tuto práci důležitý. Hned v úvodní části *What Makes Queerness Most?* a v následující kapitole nazvané *There's Something Queer Here*, pojednává Doty o samotném slovu queer a vysvětluje, jakým způsobem chápe tento pojem on sám. Jeho pojetí spočívá v myšlence, že označit něco nebo někoho jako queer nemusí nutně znamenat, že se jedná o věc či osobu bezprostředně spojenou s LGBT identitami. Přestože nepopírá, že slovo queer slouží jako zastřešující pojem pro označení gay, lesbický, bisexuální a transsexuální, uvádí také, že jej lze použít v ryze heterosexuálních nebo z hlediska heteronormativity, normálních případech. S možnostmi tohoto pojmu pak nadále pracuje v následujících kapitolách své knihy a věnuje se mu i v další, mnou již zmíněné publikaci, *Flaming Classics: Queering the Film Canon*, kde hned v úvodu podává detailní výčet možností, při jakých lze queer uplatnit.

V obou knihách neopomínají, kromě samostatně stojícího slova queer, věnovat pozornost queer čtení. Dotyho výklad tohoto konceptu stojí na podobném principu jako pojem queer. Charakterizuje jej jako způsob divácké recepce kulturních textů a jako příklady uvádí převážně filmy z hollywoodské tvorby. Způsob queer čtení však nepovažuje za něco alternativního, naopak se domnívá, že queer aspekty jsou nevyvratitelnou součástí produktů masové kultury. Jinak řečeno, jako queer můžeme chápat/číst jakýkoli kulturní text, bez ohledu na to, pro koho je primárně určen. Nemusí se nutně jednat o texty spojené s LGBT tematikou. Naopak. Texty,

keré na první pohled splňují heterosexuální normativitu, v sobě často obsahují queer prvky a jsou chápány jako queer v mnohem větší míře, než takové texty, u kterých je queer očividné (například filmy s lesbickou tematikou). Důležitý je způsob diváckého vnímání. Pokud divák v předkládaných textech nachází queer aspekty, je jisté, že jsou v textu skutečně obsaženy. Podle Dotyho se nejedná o přehnaný způsob čtení textů, ve smyslu, že se nutně snažíme nalézt queer tam, kde ve skutečnosti vůbec není. Zároveň však není zastáncem toho, že by queer bylo obsažené všude a ve všem. Odmítá queer utopii, kde by bylo možné vše označit za queer, případně to slučovat s věcmi ryze heterosexuální povahy, protože queer recepci nelze vyjmout z osobní a kulturní historie. Naopak se jedná o její součást.

Z Dotyho myšlenek a z textu knihy samotné je patrné, že Dotyho pojetí queer a queer čtení je ovlivněno dvěma modely. Prvním je model *Kódování/Dekódování* Stuarta Halla a druhým pojetí aktivního diváka podle Johna Fiska, který sám z Halla vychází. Z tohoto důvodu využívám pro svou práci knihu *Culture, Media, Language*, editovanou Stuartem Hallem, Dorothy Hobson, Andrew Lowe a Paulem Willisem, kde se výklad Hallova modelu nachází. Jeho podstata spočívá v myšlence, že zakódované významy v kulturních textech jsou příjemci dekodovány na základě vlastní interpretace. Hall uvádí tři způsoby dekodování. První z nich je dominantní. To znamená, že význam zakódovaný v textu přijímá příjemce tak, jak tvůrci významu očekávají, tedy na základě preferovaného čtení. Divácká míra aktivity při interpretaci je velmi nízká. Druhý je dohodnutý způsob dekodování, kdy příjemce neodmítá významy, které mu jsou předkládány, ale zároveň si konstruuje vlastní. Poslední možností je opozitní dekodování, kdy příjemce významů obsažených v textu projevuje největší aktivitu a vytváří si na základě interpretace své vlastní významy. O tento poslední model dekodování se opírá i Alexander Doty. Patrné je to především tehdy, když mluví například o filmu, který nevykazuje žádné elementy spojené s queer tématem. Je „nezávadný“ a primárně určený pro „normální“/ne-queer publika, ovšem i přes tuto domnělou „nezávadnost“ může být právě tento typ filmu určen pro širokou škálu lidí včetně těch, co se identifikují jako queer. Důvodem je to, že v obsahu přijímaného sdělení najdou i to, co nebylo záměrem tvůrců do sdělení vkládat. Může se tak jednat i o queer prvky. Přestože Hall ve svém modelu pracuje s nepopíratelnou mírou aktivity diváka, zaměřuje se pouze na jeho sociální postavení, na základě kterého pak

dochází k dekodování předkládaného obsahu. S touto skutečností Doty počítá, i přes to je z jeho práce patrné, že neulpívá pouze u sociálního postavení diváka. Naopak, nelze přehlédnout, že pracuje i s pojetím aktivního diváka podle Johna Fiska, přestože ho ve svých publikacích přímo nezmiňuje. Z tohoto důvodu ve své práci čerpám i z Fiskeho knihy *Television Culture*, kde se této tematice věnuje. Stejně tak jako Stuart Hall, charakterizuje Fiske publika nikoliv jako pasivní, ale jako aktivní čtenáře mediálních textů. Za důležité však považuje jejich životní zkušenosti, příslušnost k dané rase, etnicitě a genderu. Za další podmiňující kategorie pak můžeme považovat věk, vzdělání, případně profesi nebo náboženské vyznání. Ve druhé části práce hodlám pracovat nejen přímo s Dotyho konceptem v aplikaci na seriál, ale také s texty, které pracují se seriálem jako možným queer textem nebo se přímo zabývají možností využití Dotyho myšlenek v tomto seriálu. Za zmínku stojí například práce Miche Kellawaye *Wouldn't You Like to Know: Reading Queer Theory in Pop Tv*. Autor se zde věnuje seriálu a zároveň čerpá z mnou využívané práce Alexandra Dotyho. Jako další uvádím text od Emmy C. Farrell nesoucí název: *Subtexters: The Queering of Xena Fandom*. Podstatou textu je především přiblížit čtenářům, jakým způsobem je na víceznačný seriál, jako je v tomto případě *Xena: Warrior Princess*, nahlíženo z hlediska fandumu⁸. Přes využití modelů Stuarta Halla a Johna Fiska se autorka dostává i k Alexanderu Dotymu a upozorňuje na zcela jiné pojetí queer problematiky v seriálu. Stejně tak, jako jistá část fandumu, si klade otázku, proč je tak těžké přijmout Xenu a Gabriellu jako dvě heterosexuální přítelkyně, když v seriálu samotném jsou o jejich heterosexuality důkazy. Neodmítá však i možnost vnímat vztah obou žen jako milenecký.

V rámci aplikace konceptu queer čtení pro mě bude primární především vztah mezi Xenou a Gabriellou. Z tohoto důvodu se budu ve druhé části práce věnovat také vzhledu a charakteru obou hrdinek, které podle mého názoru hrají při zkoumání jejich vztahu důležitou roli. V tomto případě pro mě bude důležitým textem především práce H. C. J. M. Spierings nazvaná *Rewriting Xena: Warrior Princess: Resistance to representations of gender, ethnicity, class and sexuality in fanfiction*. Autorka zde zkoumá všechny důležité aspekty týkající se seriálu, jako je konstrukce obou postav jak v seriálu samotném, tak v rámci fan fiction. Pro část

⁸ Tento termín označuje sdružení osob, které mají zájem o stejný produkt kultury. Projevují se velkým zájmem o tento produkt. Členové/členky daného fandumu jsou aktivní. Aktivně sdílejí názory, novinky o předmětu svého zájmu.

věnující se samotné aplikaci konceptu queer čtení pro mě však stále bude primární především Dotyho teorie, která bude podrobně rozebrána v první části této práce.

Myšlenky Alexandera Dotyho hodlám použít na vybrané epizody z jednotlivých sezón seriálu, přičemž ale nehodlám využívat zcela všechny, které z hlediska vztahu obou hrdinek vybízejí ke queer čtení. Důvodem je především velké množství těchto epizod a pak také skutečnost, že prvky a momenty, které svým charakterem umožňují queer čtení vztahu Xeny a Gabrielly, v podstatě zůstávají stejné a liší se pouze příběhovým kontextem daných epizod. Proto hodlám pro aplikaci využít zejména ty, kde je prostor pro queer čtení v pojetí Alexandera Dotyho patrný nejvíce, a teprve v návaznosti na ně zmíním i další epizody, které ke queer čtení vybízejí také.

Zásadní problém při využití konceptu queer čtení podle Alexandera Dotyho na seriál *Xena: Warrior Princess* spatřuji především v rozsáhlé možnosti, jak tento teoretický model využít. Již v úvodu práce jsem uvedla předpoklad, že queer a queer čtení tak, jak oba pojmy charakterizuje Doty, je možné na seriálu uplatnit. Důvodem je koncepce samotného seriálu, který ke queer čtení vybízí celou řadou explicitních momentů, jež se odehrají mezi Xenou a Gabriellou. To částečně upozaduje význam zkoumat seriál na základě Dotyho konceptu queer čtení a naopak omezuje možnosti zkoumání výhradně na problematiku vztahu obou hrdinek, kdy je podstatné potvrdit nebo vyvrátit možnost, že obě hrdinky představují milenecký pár. Z tohoto důvodu budu v této části práce využívat již výše zmíněné práce od Miche Kellawaye a Emmy Farrell. Zároveň zmíním ty epizody, které v této souvislosti vyvrací možnost vnímat seriál jako queer na základě intimní povahy vztahu obou žen, ale naopak tematizují heterosexuální hrdinek.

Dvojitý způsob interpretace vztahu Xeny a Gabrielly, představuje mé hlavní důvody k tomu, abych v závěru druhé části práce uvedla další výrazné prvky, které se dají označit jako queer, ale zároveň nesouvisí se vzájemným vztahem hlavních postav. Kromě toho považuji za nutné alespoň okrajově zmínit důsledky možné queer interpretace seriálu, které se týkají fanouškovské tvorby. Tato zmínka bude sloužit výhradně jako velmi obecné nastínění dalšího a značně rozsáhlého tématu, kterým by bylo možné se, v rámci seriálu *Xena: Warrior Princess*, také zabývat.

S ohledem na seriál samotný a především pro získání detailnějších informací a zajímavostí o něm, které jsou důležité hlavně pro obecné seznámení se seriálem, hodlám také využívat literaturu, která se primárně na seriál zaměřuje. Jedná se opět o zahraniční publikace, které jsou ve většině případů koncipovány jako průvodci seriálem (například: *Xena: Warrior Princess: The Official Guide to the Xenaverse*⁹ nebo *Xena: Warrior Princess: The Complete Illustrated Companion*¹⁰), obsahující dostatečně podrobné anotace jednotlivých epizod v rámci sezón, charakteristiky všech hlavních postav a doplňující informace o tvůrcích, případně o průběhu natáčení. Kromě těchto průvodců využívám také dvou publikací, z nichž první obsahuje recenze všech epizod první sezóny seriálu (*The Xena: Warrior Princess Episode Guide for Season One: An Unofficial, Independent Guide with Critiques*¹¹) a druhá obsahuje vzájemně sdílené prožitky fanoušků, kteří tomuto seriálu propadli (*How Xena Changed Our Lives: True Stories By Fans For Fans*¹²). Tento typ literatury však považuji za méně významný. Jeho účel je výhradně informativní a doplňující při práci se samotným seriálem.

⁹ WEISBROT. Robert. *Xena: Warrior Princess: The Official Guide to the Xenaverse*. 1. vyd. London: Bantam Books, 1998. 230 s. ISBN 0-553-50710-9.

¹⁰ HAYES. Stoddard. *Xena: Warrior Princess: The Complete Illustrated Companion*. 1. vyd. London: Titan Books, 2003, 240 s. ISBN 1-84023-622-1.

¹¹ HARPER. Ashley. *The Xena: Warrior Princess Episode Guide for Season One: An Unofficial, Independent Guide with Critiques*. 1. vyd. Port Orchard: Lightning Rod Limited, 2002. 140 s. ISBN 1-59092-038-4.

¹² STAFFORD. Nikki. *How Xena Changed Our Lives: True Stories By Fans For Fans*. 1. vyd. Toronto: ECW Press, 2002. 270 s. ISBN 1- 55022-500-6.

1 Koncept queer čtení Alexandra Dotyho

Na obecné úrovni chápání je queer čtení definováno jako alternativní způsob vnímání/čtení předkládaných kulturních textů. Z hlediska heteronormativního vnímání společnosti je to tedy menšinový způsob čtení. Z tohoto pohledu se jedná spíše o negativní vnímání tohoto jevu, kdy je queer čtení považováno za snahu některých diváků záměrně hledat v textu to, co v něm ve skutečnosti není. Kromě toho je obvyklé považovat za queer texty pouze takové, které souvisí se sexuálními menšinami. Nikoliv takové texty, které se zdají být z hlediska heteronormativního vnímání nezávadné. Stejně tak se o možnosti queer čtení uvažuje pouze v souvislosti s queer osobami. Tedy, že pouze ony využívají tento způsob recepce, protože jsou samy queer. Tomuto chápání významu queer čtení se však vymyká Alexander Doty, jehož základní myšlenky, shromážděné v již jmenovaných publikacích, především v té první *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*, jsem ve stručnosti nastínila v úvodní části této práce. V této kapitole se jim hodlám věnovat mnohem podrobněji.

Hned na počátku, je třeba specifikovat to, jakým způsobem Alexander Doty chápe a používá pojem queer. Toto vysvětlení uvádí především v úvodní části a v první kapitole knihy *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture* a v úvodu druhé publikace *Flaming Classics: Queering the Film Canon*, kde podává výčet všech, podle něho možných variant, na které je možné tento pojem aplikovat. V úvodu první zmiňované knihy především obhajuje její zaměření a zároveň navrhuje, že queerness¹³ masové kultury se vyvíjí celkem ve třech základních oblastech. První z nich jsou vlivy při výrobě textů. Druhou oblast zahrnuje historicky specifické kulturní čtení a užití textů na základě sebeidentifikace gayů, leseb, bisexuálů a queer osob. Do poslední oblasti pak zahrnuje osvojení recepčních postojů, jež mohou být nějakým způsobem uváženy jako queer bez ohledu na osobní tvrzení o sexuální a genderové příslušnosti.

Alexander Doty zde také uznává, že queerness, o kterém pojednává, je v textech, jež uvádí jako příklady, nepochybně přítomno, ale díky

¹³ Vzhledem k tomu, že i termín queer nepřekládám a ponechávám v původní podobě, rozhodla jsem se, že budu stejně postupovat i s queerness, které by mohlo být překládáno jako třeba teploušství. Doty termín využívá v podobném významu jako queer samotné.

heterocentrické/homofobní praxi to jen málokdo dokáže uznat. Jak sám říká: „[...]Niméně si uvědomuji, že v knize na mnoha místech používám jazyk naznačující že queerness, o kterém pojednávám je nevyvratitelně v textu, a že jediné heterocentrická/homofobní průprava každému brání queerness uznat¹⁴.“ Doty si dobře uvědomuje, že pojem queer nelze nějak zásadně ohraničit. Přestože on sám spojuje queer ve spojitosti s označením gay, lesbický, bisexuální či transsexuální, poukazuje na další možnosti, jak tento termín použít. Na druhou stranu však odmítá, že je možné označit jako queer naprosto cokoliv, co se nějakým způsobem vymyká dané normě.

1.1 Pojetí queer/queerness

K pojmu queer přistupuje Doty velmi otevřeně a nepřisuzuje mu pouze jeden význam, tedy nepovažuje ho „pouze“ za zastřešující termín pro LGBT identity, přestože toto využití zcela neodmítá. Podle Dotyho můžeme queer používat i v širších souvislostech, které zahrnují i heterosexuální prostor. Z tohoto hlediska se jedná například o osoby, které samy sebe řadí mezi heterosexuály, ale zároveň prožívají rozkoš z dívání se na filmy s lesbickou, případně gay tematikou. Stejně tak sem patří tvůrci/tvůrkyně a čtenáři/čtenářky queer odborných/populárních kulturních textů (teoretické studie, filmy, divadlo, tvorba fan fiction¹⁵, atd.). Ve své druhé knize: *Flaming Classics: Queering the Film Canon* rozebírá využívání slova queer detailněji a navrhuje, v jakých případech jej lze využít. Uvádí celkem šest možností.

Queer/queerness lze využívat:

1. Jako synonymum pro gay, lesbický, bisexuální.
2. Různými způsoby jako zastřešující termín.

¹⁴ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s. xi.

¹⁵ „Fan fiction (neboli fanfic) je tvůrčí oblastí fandomu zaměřená na vytváření nových narativních linií existujícím (zpravidla) fikčním postavám z literárních děl, filmu nebo televizních seriálů či sérií. Fanyanky a fanoušci využívají původního, tzv. kanonického, textu jako báze pro další práci s postavami, jež poté zasazují do nových textuálních světů. Do fan fiction mohou být zařazeny jak romány či povídky, tak hudební a jiná videa, tvorba tzv. fan art apod.“ (CHLUMSKÁ, Eva: *Queer teorie ve filmu a v televizi: Nástín využívání myšlenek queer teorie v americké filmové a televizní produkci od roku 1990 po současnost*. Magisterská diplomová práce, 2010. s 82.)

a) při slučování pojmů lesba, a/nebo gay, a/nebo bisexuální s malou, případně žádnou pozorností na rozdíly mezi nimi (stejně jako využití „gay“ pro označení leseb, gay mužů a někdy také bisexuálů, transsexuálů a transgenderů)

b) k popisu široké škály odlišných neheterosexuálních pozic, jež jsou navzájem v juxtapozici

c) k navržení takových překrývajících se oblastí mezi lesbickými, a/nebo gay, a/nebo bisexuálními, a/nebo jinými neheterosexuálními pozicemi

3. K popisu neheterosexuální práce, pozic, potěšení/slastí a čtení lidí, kteří nesdílejí stejnou „sexuální orientaci“ jako je v textech, jež produkují nebo přijímají (například heterosexuální vědec může psát práci, ve které ona/on píše o filmu Guse Van Santa My Own Private Idaho, nebo někdo, kdo je gay může pociťovat queer potěšení u lesbického filmu Desert Hearts)

4. K popisu jakýchkoli nenormativních vyjádření genderu, včetně těch spojených s heterosexuálními.

5. K popisu neheterosexuálních věcí, které nejsou čistě označeny jako gay, lesbické, bisexuální, transsexuální nebo transgenderové, ale jež zmiňují nebo naznačují jednu z těchto kategorií často ve vágním, matoucím nebo nesouvislém/nesrozumitelném způsobu (například: Buffalo Bill ve filmu The Silence of the Lambs nebo charakter Katharine Hepburn v Sylvii Scarlett).

6. K popisu takových aspektů diváctví, kulturních čtenářů, produkce a textového kódování, které zdánlivě ustanovují prostory, jež nejsou popisovány a nepatří k chápání kategorií genderu a sexuality jako je heterosexuální, gay, lesbický, bisexuální, transsexuální nebo transgenderový, jako queerness je zde chápáno to, co je mimo stanovené genderové a sexuální kategorie, ne výsledek vágního nebo matoucího kódování či pozic (rval bych se za to, že film Jacka Smitha Flaming Creatures je queer avantgardní film podle této definice)¹⁶.

První a druhý bod je v rámci všeobecného povědomí a definování slova queer nejznámější. V dalších bodech už však Doty upozorňuje na ony zmiňované heterosexuální oblasti, ve kterých se queer projevuje. To pak dále rozvádí v souvislosti s queer čtením, u kterého bere v úvahu nejen čtenáře a způsob čtení,

¹⁶ DOTY, Alexander: *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. London, New York: Routledge, 2000, s. 6-7.

ale i samotné texty a queer prvky v nich obsažené. V seriálu *Xena: Warrior Princess*, se tyto body často projevují, přestože občas jen v takové míře, která od diváků vyžaduje všeobecné znalosti, díky kterým si mohou dávat informace v jednotlivých epizodách do souvislostí se známými fakty. Jako diváci však samozřejmě nejvíce vnímáme především hlavní hrdiny a povahu jejich vztahu. Od toho se potom odvíjí také uvažování o procesu vzniku seriálu, které zahrnuje nejen samotné tvůrce, ale také herce. V tomto případě herečky ústředních rolí. Samozřejmě toto uvažování – queer uvažování závisí na individuálním pohledu, na základě kterého můžeme například o představitelkách Xeny a Gabrielly uvažovat stejným způsobem jako o samotných postavách. Tedy tím způsobem, že stejně jako v seriálu, jsou i v soukromém životě dobrými přítelkyněmi a možná i něco víc. Napomáhá tomu i skutečnost, že obě herečky jsou ve skutečnosti velmi dobrými přítelkyněmi, ovšem zda je/bylo v jejich vztahu něco víc, je záležitost ryze spekulativní.

Problematikou týkající se vlivů, jež ovlivňují proces vzniku filmového díla, se Alexander Doty zabývá velice podrobně, především skrz takové filmové tvůrce, kteří jsou považováni za autory¹⁷. Po následující kapitole, která je zaměřena výhradně na Dotyho koncept queer čtení, se proto hodlám věnovat právě tomuto problému s cílem objasnit především to, jakým způsobem dokáže Doty skrz teorii autorství zpřesnit, na základě čeho je možné filmové režiséry považovat za queer autory. Protože však v centru jeho zájmu stojí převážně takoví režiséři, kteří už jsou za filmové autory považováni, budu se v závěru celé kapitoly věnovat možnostem uplatnění jeho myšlenek v seriálu *Xena*.

1.2 Koncept queer čtení

Jak už bylo řečeno je queer čtení způsob divácké recepce, u které je vždy třeba uvážit podmiňující prvky týkající se jednotlivých čtenářů. Tím mám na mysli především příslušnost k dané rase, etnicitě či genderu. Nelze opomíjet také další podmiňující kategorie a s nimi spojené divácké zkušenosti z běžného života.

¹⁷ Za filmového autora byl považován takový režisér, pro kterého byl film osobní záležitostí a všichni ostatní, kteří se na filmu podíleli, byli pouhými „prostředky“ k vyjádření jeho vize. Více v poznámkách ke kapitole *Dotyho pojetí queer autorství ve vztahu k seriálu Xena: Warrior Princess* s. 24.

Queer čtení se ve své podstatě opírá o dva teoretické modely, o kterých už zde také byla řeč. Jedním z nich je model Kódování/Dekódování a druhým model aktivního publika. To, jakým způsobem však jednotliví teoretici ke queer čtení přistupují, se může lišit. Například Larry Gross pracuje především s minoritním publikem a nebere v úvahu, že queer nabízí mnohem širší spektrum pozic, heterosexuální nevyjímaje¹⁸. Tento fakt však neopomíjí Alexander Doty, který se queer čtením zabývá v souvislosti se sexualitou a genderem, přičemž možnosti využití queer čtení často ukazuje na příkladech z oblasti médií.

Podobně jako u vyložení významu pojmu queer, se ani v případě queer čtení Doty neomezuje pouze na minoritní publikum a nepovažuje ho jen za alternativní možnost čtení mediálních textů. Naopak poukazuje na to, že velmi často věnujeme jen malou pozornost tomu, že „normální“/heterocentrické texty obsahují často queer elementy, díky kterým pak mohou heterosexuálně identifikovaní jedinci prožívat queer momenty. Podle Dotyho je tedy nutné si uvědomit, že alternativní způsob čtení není queer čtení, ale to, které je z pohledu heteronormativního vnímání společnosti považováno za normální, protože queer je nepopíratelnou součástí masové kultury. „*Mám novinku pro heterosexuální kulturu: vaše čtení textů je pro mě těmi alternativními a často se zdají být zoufalými pokusy popřít queerness, které je zcela jasnou součástí masové kultury.*“¹⁹

V rámci Dotyho používání termínů queer čtení, queer diskurzů a queer pozic, je samozřejmě třeba dodat, že je pro něj velice důležité brát v úvahu širokou škálu možných pozic uvnitř masové kultury, které jsou považovány za queer, ne-, anti- nebo prostě neheterosexuální. Jak sám uvádí: „*Používám termín queer k označení flexibilního prostoru pro vyjádření všech aspektů ne-, (anti-, kontra-) heterosexuální kulturní produkce a recepce. Jako takový, kulturní queer prostor uznává možnosti, že různé a proměnlivé queer pozice mohou být obsazeny vždy, když někdo produkuje či reaguje na kulturu.*“²⁰ Ovšem zde je třeba dodat jednu podstatnou věc, a sice že se nemusí jednat pouze o queer pozice, na základě kterých

¹⁸ Více v: CHLUMSKÁ, Eva: *Queer teorie ve filmu a v televizi: Nástin využívání myšlenek queer teorie v americké filmové a televizní produkci od roku 1990 po současnost*. Magisterská diplomová práce, 2010. s. 77.

¹⁹ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s. xii.

²⁰ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s. 3.

lidé identifikovaní jako queer²¹ čtou nebo vytváří masovou kulturu. Doty bere v úvahu především další podmiňující náležitosti, které souvisí s konstrukcí identity jedince. Jedná se o již dříve zmiňovanou příslušnost k dané rase, etnicitě a pak také o vzdělání, profesi, náboženství a gender. Právě ty ovlivňují nejen konstrukci identity, ale pod jejich vlivem vytváříme a zároveň přijímáme kulturu. Doty uvádí příklad identifikace jedince na základě genderu a říká, že pro některé lidi je obtížné formulovat vlastní sexuální identifikaci bez ohledu na gender. Ani formy queer identit se neobejdou bez genderového vymezení na mužství a ženství. Stále existuje potřeba vyhledávat prvky související buď se stejno-genderovou identifikací a touhou, nebo identifikací mimo vlastní gender a stejno-genderovou touhou. I přes genderové definice, je však pro Dotyho podstatné, jakým způsobem ovlivňuje queerness produkci a recepci masové kultury. Například je možné, aby se gay muž ztotožňoval zároveň s tím, co není vyloženě mužské, tak jak to stanovuje heterosexuální norma, ale spíše ženské. Podobně může docházet, a také dochází k tomu, že se muži ztotožňují nebo nacházejí značné zalíbení v impozantních ženských hvězdách z oblasti umění (divadlo, opera, film, televize, populární hudba). Umění, ať už se jedná o film, nebo kterékoli jiné (Doty se zaměřuje převážně na film), zároveň ovlivňuje smýšlení queer osob, které pod vlivem touhy vidět něco z jejich vlastního způsobu života, často přijímají vše, co jim je nabízeno, bez ohledu na to, jak. Například v oblasti filmu se i v dnešní době můžeme setkat s filmy, jejichž tématem je sice vztah dvou žen, ale je podán pod vlivem celé řady stereotypů. Lépe řečeno, heterosexuálním způsobem, tedy zcela jinak, než by odpovídalo skutečnosti. Důsledkem je pak to, že queer diváci, v tomto případě lesby, buď přistupují na jistou míru kompromisu, nebo daný film úplně odmítnout. Tím se dostávám k Dotyho zkoumání rozkoše v rámci umění, v jeho případě filmu.

Jak Doty uvádí, queer/queerness, je nepochybně v masové kultuře obsaženo. Často i tam, kde bychom to nepředpokládali nebo tam, kde si myslíme, že nic takového být nemůže, protože daný kulturní text je zcela nezávadný, případně přímo určený pro heterosexuálního diváka. Ovšem publika jsou různorodá a to i bez ohledu na sexuální identitu. Na rozdíl od textů, jež jsou zaměřeny výhradně na LGBT publika a o kterých se tedy předpokládá, že daná publika uspokojí, protože

²¹ V tomto smyslu využívám, stejně jako Doty, pojem queer pro označení nejen LGBT identit, ale i pro heterosexuály, kteří jsou queer, na základě principů, které Doty uvádí.

přece obsahují queer prvky, jsou často mnohem větším queer lákadlem právě takové texty, jež údajně nic, co by jen trochu mohlo být queer, neobsahují. Doty jako příklad uvádí filmy *Sylvia Scarlett* (George Cukor, 1935), *Páni mají radši blondýnky* (*Gentleman Prefer Blondes*, Howard Hawks, 1953), *Visutá hrazda* (*Trapeze*, Carol Reed, 1956), *Žít a zemřít v L. A.* (*To Live and Die in L. A.*, William Friedkin, 1985), *Vnitřní záležitosti* (*Internal Affairs*, Mike Figgis, 1990) a *Thelma a Louise* (*Thelma and Louise*, Ridley Scott, 1991). O těchto filmech se předpokládalo, že jsou zcela nezávadné a výhradně určené pro heterosexuální publikum. Nakonec se však právě tyto filmy staly vzory filmů, jež obsahují queer aspekty, a tedy je možné je jako queer číst. Pro sexuální minority byly zároveň mnohem zajímavější než filmy, jež měly lesbickou či gay tematiku.

Doty se zde snaží poukázat na to, že prostřednictvím narativního prostoru ve filmu dochází k sexuální nestabilitě a i ve filmech určených heterosexuálnímu publiku se projevují queer prvky. Projev zmiňované sexuální nestability pak Doty blíže specifikuje pomocí příkladu, kdy uvádí, že například gay muž může nalézt queer rozkoš při sledování vztahu dvou žen, například Lorelei (Marilyn Monroe) a Dorothy (Jane Russell) ve filmu *Páni mají radši blondýnky*. Stejně tak mohou ženy, ať už se jedná o lesby či heterosexuálky, ve filmech *Visutá hrazda* nebo *Žít a zemřít v L. A.*, nacházet queer a erotické elementy u hlavních mužských charakterů. Doty dále uvádí, že nestabilitu a dvojznačnost může vykazovat i případná změna oblečení v rámci pohlaví. Stále platí, že nejen v dětském věku, ale i v dospělosti částečně identifikujeme osoby ne na základě biologického pohlaví, ale na základě projevů, jež souvisí s příslušností k danému genderu.²² V tomto případě se jedná o kostým. Jako příklad uvádí Doty Katharine Hepburn, která se ve filmu *Sylvia Scarlett* obléká jako mladý muž.

Samozřejmě, že výše uváděné příklady by se v dnešní době daly zaměnit s aktuálnějšími filmy. Pro první případ bychom mohli uvést snímek *Návrat do Cold Mountain* (*Cold Mountain*, Anthony Mingella, 2003) a pro druhý například film *Zkrocená hora* (*Brokeback Mountain*, Ang Lee, 2005). I Alexander Doty si

²² „V reálném životě vlastně vůbec nerozlišujeme podle pohlaví – měřítkem je pro nás gender. Jak se lidé oblékají, mají-li na sobě make-up, jak gestikulují – to vše je dáno sociálně. Naprosto automaticky si spojujeme sociální znaky s pohlavím. Tak je tomu od dětství. Děti se neučí rozeznávat pohlaví podle pohlavních znaků, ale podle genderu. [...] Přestože říkáme, že gender je odvozen od pohlaví, pro dítě je gender primární a od něj odvozuje pohlaví.“ FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovaný: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004. s 34.

uvědomuje, že queer pozice a queer čtení jsou proměnlivé a závislé na čase, lidech a změnách v rámci kultury a politiky.

I přes skutečnost, že Alexander Doty se nesnaží potenciál queer a queer čtení omezovat a je zastáncem širokého spektra možností, kde se lze s queer prvky setkat a dát prostor queer čtení, odmítá, že by bylo možné bezmyšlenkovitě propojit to, co je queer a to, co queer není. Důvodem je, že queer recepci nelze „jen tak“ vyjmout z osobní a kulturní historie, protože tvoří její část. „[...]Nechci tvrdit, že zde existuje queer utopie, která bez problémů a apoliticky sjednocuje heterosexuální a queer jedince (nebo dokonce všechny queer identity) v nějaké oblasti recepce masové kultury pod nebem. Queer recepcí nestojí mimo osobní a kulturní historie; je to část vyjádření těchto historií.“²³

1.3 Dotyho pojetí queer autorství ve vztahu k seriálu Xena: Warrior Princess

To, jakým způsobem pohlíží Alexander Doty na autorství²⁴ v rámci filmové tvorby, jsem již zmínila v úvodní části této práce. Jeho rozdělení filmových tvůrců na „zrozené“ a „vytvořené“ má v rámci filmové tvorby svou logiku. Ve druhé kapitole knihy *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture* se Doty zaměřuje především na takové tvůrce, kteří jsou i v dnešní době považováni za tzv. filmové autory²⁵, přičemž Doty využívá pojmu auteurství a auteurismus na základě teze, že dílo tzv. silného autora bude vyjadřovat osobní estetiku a ideologii.

²³ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s.15.

²⁴ Problematika filmového autorství spadá zhruba do poloviny 40. let dvacátého století. Jedná se v podstatě o spor mezi scénáristy a režiséry o to, kdo je skutečným a jediným tvůrcem-autorem filmu. Přestože se nejprve prosazoval názor, že 40. léta budou v rámci filmové tvorby věkem scénáristy, nakonec převládl názor André Bazina a Rogera Leenhardta, kteří tvrdili, že v procesu vzniku filmu má hlavní slovo výhradně režisér. Tato teorie se opírala o esej Alexandra Astruca z roku 1948 s tématem „kamera-pero“ (la caméra-stylo). Základní myšlenkou tohoto eseje je představa, že filmař-autor pracuje s kamerou stejně jako spisovatel svým perem. V rámci teorie autorství pak docházelo k různým variacím, jež určovaly, co a jak dělá z obyčejného filmového režiséra pravého autora. Alexander Doty ve své knize pak zmiňuje Andrew Sarris, který v teorii autorství vidí možnost lépe pochopit dějiny filmu. Kromě toho sám Sarris dělí filmové režiséry do několika skupin, převážně na základě toho, do jaké míry je jejich tvorba samostatným aktem a do jaké se na ní podílejí další členové štábu.

²⁵ Doty ve své knize využívá francouzský originální termín auteur. V českém prostředí se však v tomtéž smyslu vžil termín autor. Přestože se od sebe oba výrazy neliší, zůstávám u slova auteur pro snadnější orientaci v textu v případě, že slovo autor použiju také v širším významu, než je tento.

Naopak u slabého režiséra bude tento projev omezený a bude jen neurčitě ovlivňovat své projekty v závislosti na spolupráci dalších tvůrců.

Ve svém textu věnuje Doty pozornost především filmovým režisérům, u kterých může s pojmem auterství dobře pracovat. Zmiňuje hlavně režiséry jako je George Cukor, Dorothy Arzner, Sergej Ejzenštejn, Luchino Visconti, William Wyler, Alfred Hitchcock, Josef von Sternberg, Douglas Sirk a další. Největší pozornost věnuje především prvním dvěma režisérům. Jak George Cukor, tak Dorothy Arzner jsou uznáváni jako filmový autoři a zároveň je veřejně známá jejich homosexuální orientace, která pak dává prostor pro queer recepci jejich děl, přestože očekávat queer prvky ve filmu, jehož autor je sám queer, může být značně zavádějící. Tento fakt naznačuje i Alexander Doty, který jejich auterství v rámci queer kultury sice nepopírá, ale zároveň uvádí, že by z hlediska queer recepce neměla být sexuální identifikace autora stěžejní při vnímání jejich díla. Přestože zcela neodmítá, že ve filmech Cukora a Arzner queer prvky jsou a jako queer jejich filmy můžeme číst, zároveň uvádí, že například ve filmech Hitchcocka je mnohem větší prostor pro skryté queer prvky než ve filmech, kde je jejich výskyt očekávaný a tedy i zřejmý.

Doty však neopomíjí jednu důležitou skutečnost, a tou jsou publika. Zastává názor, že i takoví diváci, kteří se identifikují jako queer, v tomto případě uvádí přesněji jako gay či lesba, nemusí filmy Geroge Cukora nebo Dorothy Arzner vnímat jako queer pouze na základě jejich sexuální orientace. Jako reálnější možnost uvádí to, že tito diváci znají tyto filmy spíše díky hereckému obsazení, na základě kterého může v rámci gay/lesbické komunity vznikat kult dané hvězdy. V tomto případě uvádí Doty hlavně herečky, jako je například Greta Garbo nebo Katherine Hepburn. U filmů, kde se tyto a další herečky-hvězdy objevovaly, diváci, často ani netušili, že je režíroval stejný člověk a nespojili si to ani poté, co zjistili sexuální orientaci dané osoby. „[...] Řekl bych, že většina leseb, které tak milují Cukorovy filmy, jako jsou *Camille*, *Little Women*, *Sylvia Scarlett* nebo *Adam's Rib*, ví, že je všechny natočil jeden člověk, dokonce i potom, když objeví sexuální orientaci této osoby. Až na vedlejší míru potěšení, že se v těchto filmech v rámci práce s Garbo a Hepburn využívalo queer, pochybuji, že většina lesbického čtení a využití ve filmech, jež jsem tu citoval, se zásadně zabývala úvahami o režiséru jako

*auteurovi nebo dokonce o režiséru jako queer auteurovi.*²⁶ To, jak dále uvádí Doty, se týká spíše George Cukora. U Doroty Arzner je to jiné. Její lesbická orientace byla věcí velmi rozšířenou a v rámci lesbického, či spíše kulturního čtení to byla také otázka individuálního pohledu na její filmy. Vědomí toho, že Dorothy Arzner byla lesbou, tedy nijak zásadně neměnilo pohled na její filmy. U George Cukora to však chápání jeho filmů ovlivnilo, protože ne všichni dokázali jeho orientaci přijmout nebo o ní vůbec nevěděli.

V souvislosti s těmito dvěma režiséry však Doty zmiňuje jednu podstatnou věc, která platí i v jiných případech. Vždy je třeba brát v úvahu, že v rámci veškerých oficiálních i neoficiálních informací týkajících se queer záležitostí s pojených s daným režisérem, se vždycky jedná o protínání se kulturní historie a osobní historie daného čtenáře. Což nás vrací zpět k podmínce stanovené Doty v souvislosti s vymezením pojmu queer a zároveň queer čtení. Nelze opomíjet skutečnost, že na umělecká díla můžeme v různé době pohlížet různým způsobem. Jak uvádí Doty, pokud se v dřívější době dívalo lesbické publikum na filmy s Gretou Garbo, bylo to pod vlivem kultu hvězdy, která připisovala herečce jistou erotickou atraktivitu. Mohlo to být i díky vlivu feminismu. V dnešní době takový film přiláká stejné divačky zejména díky všeobecnému povědomí o tom, že Greta Garbo měla vztahy se ženami. Film pak může díky tomu vyznívat jako lesbický, přestože nebyl s tímto záměrem natočen. „*V poslední době mohou lesby nejprve slyšet něco o lesbismu (nebo o údajném lesbismu) Garbo a Arzner, informace, jež pak mohou vyvíjet uvnitř centrálního analytického zaměření pro tato divácká uznání hvězdných nebo režisérských/autorských filmů jako filmů lesbických. Tento čtecí proces využívá extratextuální materiál jako způsob schválení dekódování a čtení jistých narativních a stylových kódů ve filmech jako specifikum pro lesbickou kulturu.*“²⁷

Zmiňuje-li se Doty o feministickém zkoumání autorství, upozorňuje především na skutečnost, že feminismus nekladl velký důraz na osobní život režiséra/režisérky. Pro zkoumání queer autorství je to však podstatné. Totéž platí v případě diváků. Pro obě zúčastněné strany, které jsou/mohou být queer, je složitě

²⁶ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s. 20-21.

²⁷ DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpreting Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. s. 21-22.

se vyjádřit skrz vlastní osobu ve světě, který je stále řízen silně zakořeněnou heteronormativní kulturou. Prostřednictvím queer autorství tak mohou mít obě strany pocit, že queer autoři se skrz svou práci dostávají vůči této kultuře do opozice, přestože jejich díla vznikají uvnitř této kultury. S tím souvisí i následné zkoumání jejich práce s ohledem na auteurovo případné vymknutí se „normálu“. Zde však, jak Doty uvádí, není třeba hledat velké rozdíly mezi analýzami, případně kritickými posudky prací autorů, kteří jsou nějakým způsobem queer a autorů, kteří zapadají do heteronormativního konceptu. V tomto případě nastává problém v rozhodnutí na základě čeho a do jaké míry můžeme posuzovat danou práci jako dostatečně queer nebo lesbickou, gay, bisexuální i třeba feministickou, atd. Buď to bude na základě specifické definice, jež určuje, co je ještě ženské, feministické, gay, lesbické, bisexuální a queer, a co už není, nebo to bude na základě kombinace dané autobiografie, kulturně-historického kontextu a textuálních analýz.

Alexander Doty mluví o queer čtení filmů zejména v rámci režisérů-auteurů přičemž bere v úvahu jejich osobní život a další vlivy, které souvisí s osobní historií samotného čtenáře. Je ale možné z tohoto hlediska nahlížet i na seriál? U seriálové tvorby může obvykle vzniknout problém v určení jednoho jediného autora. Na jeho vzniku se obvykle podílí více lidí. Z hlediska režijního ztvárnění však může jednotlivé díly/epizody režírovat pokaždé jiný režisér, který samozřejmě vkládá do své práce vlastní režijní prvky. Jednotlivé filmy od stejného režiséra budou mít jisté prvky vždy společné, ať už stylistické nebo formální. Je možné je chápat jako queer s ohledem na osobní historii režiséra, tak jak to popisuje Alexander Doty. Bez ohledu na to, zda režiséra skutečně ovlivňuje jeho osobní život, jako diváci to můžeme na základě povědomí o jeho soukromí, tak vnímat. Chápat stejným způsobem i seriál by bylo možné, pouze pokud bychom znali osobní životy všech tvůrců, kteří se na něm podílí nebo pokud by tvůrcem byl jen jeden člověk, nebo by jej točil stále stejný režisér. V současné době je ale velmi nepravděpodobné, že bychom jako diváci vždy znali každého, kdo se na seriálu podílí. Jak tvrdí Doty, jako diváci často ani nevíme, kdo je režisérem daného filmu, a v případě seriálu to platí dvojnásob. Co se týká hereckého obsazení, v jehož souvislosti zmiňuje Doty hlavně Gretu Garbo, o jejíchž vztazích se ženami se často mluví i v souvislosti s další herečkou Marlen Dietrich, jeví se možnost queer čtení seriálu na základě intimního života herců více pravděpodobná. I zde však hraje velkou roli faktor

individuálního pohledu. Ne každého může sexuální orientace herece ovlivnit při sledování postavy, kterou hraje, samozřejmě, pokud daný divák tyto osobní skutečnosti vůbec zná.

Americký seriál *Xena: Warrior Princess* je přesně ten případ, kdy jen obtížně budeme určovat, do jaké míry je divácké čtení, v tomto případě queer čtení, ovlivněno osobní historií tvůrců. Epizody jednotlivých sezón jsou vždy režirovány někým jiným, ovšem je také pravda, že režiséři se v rámci epizod často opakují. I tak ale budeme jen těžko zjišťovat informace o jejich životě, protože to, co nás zajímá primárně, je především seriál samotný.

Jak už jsem naznačila, je to tedy spíše otázka individuálního zájmu, která nás vede ke snaze zjistit osobní informace o daném autorovi, na základě kterých pak můžeme hodnotit jeho práci. Seriál *Xena: Warrior Princess* je často spojován pouze s omezeným počtem jmen a to i přes to, že se na něm jako na celku podílelo mnohem více lidí. Jedná se zejména o představitele hlavních rolí Lucy Lawless (Xena), Reneé O'Connor (Gabriella) a Teda Raimiho (Joxer). Z tvůrčího týmu jsou to především hlavní producenti Steven L. Sears, Sam Raimi, Robert G. Tarper, který také několik dílů režíroval (stejně jako Reneé O'Connor) a pak autor hudby Joseph LoDuca.

Z hlediska ústřední dvojice postav, tedy Xeny a Gabrielly, je otázka osobní historie v souvislosti s queer čtením o něco komplikovanější. Obě herečky se, podobně jako v celém seriálu, staly přítelkyněmi i v reálném životě. Jedná se o ryze přátelský vztah, o kterém se však začalo spekulovat ve chvíli, kdy se objevily první teorie o lesbické povaze vztahu mezi Xenou a Gabriellou. Mluvíme-li o queer autorství, lze v tomto případě vnímat jako queer autorku Reneé O'Connor, která režírovala jednu epizodu seriálu a sice, *Deja vu zas a znova (4.22 Deja Vu All Over Again)* ve čtvrté sezóně. Tato epizoda, ke které se ještě později budu vracet, je specifická jednak tím, že se odehrává v současnosti a pak také tím, že tři ústřední postavy Xena, Gabriella a Joxer se nacházejí v jiných tělech. Xena je v těle Joxera, Joxer v těle Xeny a Gabriella, která má totéž tělo, představuje hypnotizérku, díky které všichni zjistí pravdu, na základě společných návratů do minulosti. Z hlediska queer čtení je tradiční boj proti zlu upozaděn před návraty do zásadních momentů z minulosti postav, především těch, které se týkají Xeny a Gabrielly. Znovu máme možnost vidět moment, kdy například Xena políbí Gabriellu, ovšem

prostřednictvím mužského těla.²⁸ Epizoda končí tím, že Xena v těle Joxera zůstává s hypnotizérkou, která je vlastně Gabriellou. Tentokrát je ale zřejmé, že spolu nadále zůstanou jako pár. Tato epizoda nám nabízí ideální variantu vztahu mezi oběma postavami. Jen těžko by mohli tvůrci prosadit, aby Xena jako taková zůstala spolu s Gabriellou v mileneckém páru. Skutečnost, že tuto epizodu režírovala představitelka Gabrielly, tak může vyvolávat spekulace o tom, zda Renné O'Connor skrz možnost režírovat jednu epizodu, nerealizovala své vlastní představy o tom, jak by měl vztah obou hrdinek vypadat. Tato možnost se nabízí zcela logicky. Epizoda není v rámci celého seriálu nijak zásadně významná. Celý děj se v podstatě drží postupného odhalování skutečných identit postav, které vyústí ve šťastný konec, který v běžných epizodách není možný. Z pohledu vývoje seriálu však zároveň není pochyb o tom, že je tato představa, tedy, že Reneé O'Connor realizovala jako režisérka a zároveň klíčová postava svou osobní představu o skutečné povaze vztahu obou hrdinek, zcela nereálná. Důvodem je již zmiňovaná spolupráce s mnoha dalšími lidmi, která brání tomu, aby celá epizoda byla výhradně v rukou režiséra. Samozřejmě nelze popřít, že tato epizoda je pro zkoumání možností využití queer čtení v tomto seriálu klíčová. Ne nadarmo je v souvislosti s touto problematikou často uváděna jako příklad. Představuje také důkaz toho, že tvůrci sami začali pracovat s variantou intimního vztahu obou hrdinek na základě reakcí publika, které začalo vztah Xeny a Gabrielly chápat jako intimní a ne jako přátelský.

²⁸ Jedná se epizodu *Hledání* (2.13 *The Quest*), kdy Gabriella, v domnění, že je Xena mrtvá, putuje uložit její tělo do rodinného hrobu. Místo toho však potkává Amazonky a nakonec se rozhodne její tělo spálit a stát se královnou Amazonek. Mezitím se však Xenin duch usídí v těle zloděje Autolice a donutí ho, aby tělo zachránil a poté našel ambrozií, díky které získá Xena své tělo zpět.

2 Aplikace konceptu queer čtení Alexandera Dotyho na seriál *Xena: Warrior Princess*

Jak už napovídá název kapitoly, zabývá se druhá část této práce možnostmi aplikace konceptu queer čtení v seriálu *Xena: Warrior Princess*. Podstatou této části je především zjistit/ověřit do jaké míry je možné celý Dotyho koncept na tento seriál aplikovat.

Předpokladem pro takový průzkum je samozřejmě stručné seznámení se seriálem samotným, a to i přes to, že se z hlediska povědomí o televizní tvorbě jedná o notoricky známé dílo. Základní informace o něm proto budou součástí této kapitoly, přestože se jim nehodlám, právě v důsledku proslavenosti seriálu, věnovat do detailů. Mnohem větší důležitost přikládám samotné aplikaci konceptu. Smyslem této kapitoly bude má snaha zjistit, do jaké míry je vůbec možné spojovat myšlenky Alexandera Dotyho s tímto seriálem. Již v předchozí části práce jsem naznačila, že aplikace rozhodně možná je i přes to, že se v některých bodech může s Dotyem rozcházet, například v již dříve zmiňovaném Dotyho pojetí auterství.

Kromě svých vlastních postřehů a domněnek, které se týkají souvislostí mezi Dotyho studií a seriálem samotným, hodlám také využívat jiné práce, které se již podobnou tematikou zabývaly. Důvodem je nejen ověření věrohodnosti mého pohledu na celkovou problematiku, ale také možnost polemizovat nad pravou povahou těchto textů, případně je konfrontovat s Dotyho konceptem. Osobně se ovšem nedomnívám, že by tyto texty mohly nějakým zásadním způsobem zvrátit to, co tvrdí Doty. Obvykle se jedná o studie, které jeho pojetí využívají jen z části s cílem potvrdit vlastní myšlenky, které se soustředí především na vztah Xeny a Gabrielly.

Důležitou součástí této kapitoly bude také vhodný výběr epizod, na kterých hodlám Dotyho pojetí queer čtení demonstrovat, nebo ukázat, jakým způsobem se daná epizoda konceptu queer čtení vymyká. Již v úvodu jsem uvedla, že se nebudu věnovat seriálu komplexně, ale pouze vybraným momentům, které se v něm objevovaly od doby vzniku první sezóny, až po sezónu závěrečnou. Přestože i v této práci je vztah hlavních hrdinek primární, nehodlám opomíjet i další prvky seriálu, které jej činí queer.

2.1 Xena: Warrior Princess

„Za časů dávných bohů, hrdinných náčelníků a králů, neklidem zmítaná země zrodila hrdinku. Byla jí Xena, mocná princezna zocelená žárem bitev. Síla, vášeň, nebezpečí. Její odvaha změní svět.“²⁹ Co lepšího by mohlo přilákat pozornost diváků a dokonale vystihnout charakter seriálu, než tato slova, jež pronese anonymní hluboký mužský hlas na začátku každé epizody.

V dnešní době samozřejmě existuje nespočet lepších úvodů seriálů, bez ohledu na žánr, ovšem v roce 1995 znamenal seriál *Xena: Warrior Princess*³⁰ doslova hit, samozřejmě se nejednalo o úplnou novinku, protože jistou popularitu si získal typově stejný seriál *Hercules: The Legendary Journe*s³¹. I zde se dva hrdinové Hercules a Iolau s snaží bojovat proti zlu. Objevují se zde části antické mytologie a skutečné historie, ale to vše je podřízeno fikčnímu příběhu, kde hrají hlavní roli především hrdinské činy obou postav. V rámci několika epizod se zde také objeví postava Xeny³², která si i přes skutečnost, že zde z počátku vystupuje jako nepřítelkyně Hercula, získala u diváků i u tvůrců takovou oblibu, že došlo k vyčlenění její osoby z tohoto seriálu do nového, který je pojmenován právě po ní.

Pro vznik seriálu byla ovšem od počátku stanovena jedna důležitá podmínka. Xena se musí vymezit vůči Herculovi a být originální i přes řadu podobností. Prvním zásadním rozdílem je, že postava Xeny není od počátku kladná, jako tomu je u Hercula, který se vydá bojovat proti zlu od prvopočátku. Xena je na rozdíl od něj krvelačná válečnice vycvičená bohem války. Jejím cílem je hlavně ovládnout svět a také zničit Hercula, který jí v tom brání. Tyto povahové rysy Xeny

²⁹ Úvodní slova v rámci znělky seriálu *Xena: Warrior Princess*.

³⁰ První sezóna seriálu spadá do roku 1995. Po ní následovalo dalších pět sezón. Poslední šestá sezóna skončila v roce 2001. Každá z nich měla pokaždé 22 epizod, z nichž některé byly rozdělené na dvě části. Obvykle se jednalo o závěrečnou epizodu. Seriál vznikl pod záštitou produkční společnosti Renaissance Pictures ve spolupráci se společností Universal Television Enterprises. Z přehledu jmen spojených se seriálem patří mezi nejznámější především výkonní producenti Rob Tarpert, Sam Raimi, R. J. Stewart a pak producenti Eric Gruendemann, Liz Friedman a Bernadette Joyce. Mezi další známá jména patří také autor hudby Joseph LoDuca, případně herecká trojice Lucy Lawless (Xena), Reneé O'Connor (Gabriella) a Ted Raimi (Joxer). Vzhledem k tomu, že jednotlivé epizody nerezírovala jedna stejná osoba, neuvádím jména režisérů z důvodu širokého výčtu jmen.

³¹ Na tomto seriálu se podíleli v podstatě stejní tvůrci. Produkční společností je jako v případě Xeny opět Renaissance Pictures, Universal Television Enterprises a dále také MCA Television, Pacific Renaissance Pictures a Studios USA Television. Hlavní roli ztvárnil Kevin Sorbo (Hercules) a Michael Hurst (Iolau). Seriál měl opět šest sezón vysílaných od roku 1995 do roku 1999, ovšem počet epizod v rámci sezón je na rozdíl od seriálu *Xena: Warrior Princess* rozdílný.

³² Jedná se o epizody nazvané *Princezna bojovnice* (1.9 *Warrior Princess*), *Ulička* (1.12 *The Gauntlet*) a *Vysvobozené srdce* (1.13 *Unchained Heart*).

jsou představeny ještě v rámci seriálu *Hercules: The Legendary Journeys*. Teprve sám Hercules ji přesvědčí, aby začala znovu a napravila své zločiny bojem proti zlu. V tuto chvíli končí působení Xeny v tomto seriálu a pokračuje již v *Xena: Warrior Princess*, kde v počáteční epizodě vidíme již změněnou Xenu, která si uvědomuje dopad svých činů. Z této základní charakteristiky postavy pak čerpá seriál až do samotného konce. Jakmile do příběhu vstoupí Gabriella, která je pravým opakem Xeny, ve smyslu, že za sebou nemá minulost bojovnice a je v podstatě naivní venkovankou, zvyšuje se stupeň atraktivity seriálu. Počáteční nastavení charakterů v sobě skrývá velký potenciál pro další rozvoj a ten je také s každou sezónou postupně naplňován prostřednictvím dobrodružství, která spolu obě postavy prožívají.

Další výrazný posun oproti Herculovi je patrný zejména v odlišnostech jako je způsob putování krajem, styl boje, využívání zbraní anebo například samotné zobrazování postav. Zatímco Hercules a jeho spolubojovník Iolaus jsou vždy zobrazeni jako praví svalnatí hrdinové se smyslem pro humor a veskrze dobrosrdečnou povahou, využívá se u postav Xeny i Gabrielly kromě charakteru také jejich ženskosti. Ne nadarmo je v jednom momentu úvodní znělky Xena zobrazena od kotníků směrem k obličejí, když si upravuje svůj typický bojový kostým, který kromě toho, že slouží jako zbroj, je samozřejmě sám o sobě vyzývavý. I v různých epizodách si pak můžeme povšimnout, že ve scénách, kdy se Xena nebo Gabriella koupe, zdůrazňují se hlavně momenty výstupů z vody, kdy je pohyb postav zobrazen zpomaleně, aby se zdůraznila atraktivita postavy v promáčeném koženém prádle, případně pohození dlouhých vlasů.³³ Už jen samotný vzhled obou hrdinek přitahuje pozornost. Xena je vysoká, černovlasá hrdinka, která má často do roztomilosti daleko, Gabriella je naopak drobnější, ale v průběhu sezón změní několikrát svou vizáž (od venkovanky ke vzhledu bojovnice). Nejprve je to oblečení, později dojde ke změně účesu a přibude tetování. Samozřejmě se postupně mění její chování. Mizí počáteční naivita a projevuje se její sečtěllost a inteligence.

³³ Za pozornost stojí epizoda *Stupně k oltáři (1.19 Altared States)* nebo *Takový obyčejný den (2.15 A Day In The Life)*.

Další prvky, jejichž účelem je hlavně přilákat a dlouhodobě udržet pozornost diváků, spočívají především v jednotlivých epizodách v rámci sezón. První dvě se v podstatě drží stejných parametrů jako v případě seriálu *Hercules: The Legendary Journeys*. Většina epizod se odehrává v prostředí antických měst a jsou zaměřeny buď na skutečné události, nebo na báje. Od třetí sezóny až do konce můžeme sledovat postupné rozšiřování působení Xeny a to nejen z geografického hlediska, ale i historického. Xena se vydá například na území Anglie, Indie nebo Číny³⁴. Zajímavé je zejména to, že na všech místech za svůj život již jednou byla v době, kdy ještě stále byla pod vlivem boha války, takže otázka jejího věku je zde zcela nepodstatná. Její stáří je podřízeno především zajímavosti příběhu. Kromě toho se v epizodách samotných dočkáme několikrát Xeniny i Gabrielliny smrti a opětovného vzkříšení.³⁵

Neobvyklá dlouhověkost obou hrdinek je jen jednou z mnoha zvláštností, které se v seriálu objevují a které jej činí výjimečným. Skutečně nejzajímavějším prvkem seriálu je však již opakovaně zmiňovaný vztah obou hrdinek, který je koncipován v tradičním rámci a dále se prohlubuje. Xena na začátku své cesty za odčinění svých špatných skutků potkává mladou a nezkušenou Gabriellu, která má však smysl pro spravedlnost a na rozdíl od jiných jejích vrstevnic také velkou dávku emancipace, kterou chce okamžitě po setkání s Xenou uplatnit nikoliv v rodné vesnici, ale právě po boku Xeny. Ta jí nakonec nedokáže říct ne, protože obdivuje její nezkaženou povahu. Prostřednictvím společných zážitků se pak čím dál více sblížují. S každou další sezónou dostává jejich vztah nový rozměr, který v několika epizodách překročí hranice přátelství, ovšem jen do takové míry, která pouze naznačuje, že mezi hrdinkami je něco víc. Tyto náznaky nikdy nejsou jednoznačné, ve smyslu, že jejich vztah se změnil v ryze milostný. Veškeré mnohoznačné momenty se odehrají tak, aby stále bylo možné vykládat je jako výhradně přátelské projevy. Vše ostatní je především otázka divácké spekulace. Nutno dodat, že s tím tvůrci počítají a v pozdějších sezónách také pracují. Z hlediska víceznačnosti nezůstává seriál pouze u postav Xeny a Gabrielly. Přestože je povaha jejich vztahu na celém seriálu asi nejzajímavější, jsou zde i další prvky,

³⁴ Například epizody *Spasitel* (3.4 *The Deliverer*), *Devi* (4.14 *Devi*) a pak také poslední dvě epizody šesté sezóny *Přítel v nouzi, Část I. – II.* (6.21, 6.22 *A Friend in Need, Part I-II*).

³⁵ Například předposlední epizoda čtvrté sezóny *Březnové Idy* (4.21 *The Ides of March*).

keré se týkají především využívání všeobecně známých historických nebo mytologických faktů.

Všechny tyto prvky umožňují velké množství interpretací, které mohou být zaměřeny různě, ovšem tou nejznámější a nejčastější je samozřejmě ta, která je založena na queer čtení celého seriálu skrz vztah hlavních postav. Do povědomí diváků tato možnost doslova prosákla a stala se spíše faktem než jen jednou z variant interpretování seriálu. To jen podporuje jednu z prvních podmínek stanovené Dotym, a sice tu, která upozorňuje na fakt, že queer je součástí masové kultury a je v textech obsažené i přes to, že to není na první pohled zřejmé. Z opačného pohledu však lze v tomto případě použít i protiargument, o kterém se sám Doty zmiňuje, tedy že čtenáři kulturních textů záměrně hledají v textu to, co v něm ve skutečnosti vůbec být nemusí. To podporuje především skutečnost, že v případě *Xeny: Warrior Princess*, se řada diváků snažila najít důkaz pro to, co se třeba jen někde dočetli nebo to slyšeli. V současnosti je to patrné nejvíce u těch typů diváků, kteří seriál viděli v době jeho aktuálnosti a sledovali jej v dospívání primárně z hlediska akční fantasy s dobrými efekty a příběhy. Některé z nich možnost jiného, tedy queer čtení, vůbec nenapadla. Ovšem je samozřejmé, že to neplatí striktně ve všech případech, ale je to záležitost individuálního čtení, přesně tak, jak o tom mluví i sám Alexander Doty. V současné době je queer hledisko v souvislosti s tímto seriálem zmiňováno s jistou samozřejmostí. Je to i díky rozšíření a neustálému rozvoji celého předpokladu intimního vztahu mezi oběma hrdinkami prostřednictvím produktů femslashové tvorby³⁶.

S ohledem na rok vzniku seriálu, je zajímavé, že *Xena: Warrior Princess* stále ještě není zcela uzavřenou záležitostí. Právě naopak. I přes celou řadu odborných i neoborných textů, jež vznikly v průběhu vysílání seriálu, se i v dnešní době objevují další studie opírající se často o queer čtení Alexandera Dotyho. Kromě toho se také objevují stále nové neoborné kulturní texty zabývající se seriálem, ať už je jejich zaměření jakékoli povahy. Následující podkapitoly této práce se však budou zabývat seriálem výhradně skrz queer čtení v návaznosti na předchozí kapitulu.

³⁶ Femslash představuje subžánr slashové tvorby. Slash fiction se soustředí na výhradně mužské hrdiny různých fikčních světů. Pro femslashovou tvorbu jsou naopak primární ženské hrdinky.

2.2 Obecná charakterizace a tematické zaměření jednotlivých sezón seriálu

Podíváme-li se na seriál *Xena: Warrior Princess* s odstupem, jeví se jako celek, který měl od počátku potenciál pro postupný rozvoj napříč několika sezónami. Nelze však zapomínat na to, že tvůrci museli bezpochyby od počátku pracovat s variantou, že seriál nebude mít úspěch a propadne po první sezóně. To, že k tomu nedošlo, svědčí o dobré práci tvůrců, kterým se na základě faktorů, jež měly nejen udržet, ale také postupně stupňovat atraktivitu seriálu, podařilo natočit a úspěšně odvysílat celých šest sezón po dvaceti dvou epizodách, přičemž závěrečné dvě epizody *Přítel v nouzi, část I. a Přítel v nouzi, část II. (A Friend in Need, Part I-II)* existují také v ucelené filmové verzi, která však odděleně od šesté sezóny neměla očekávaný úspěch.

Celková provázanost jednotlivých sezón a ukotvenost seriálu jako celku s propracovaným fikčním světem, který se postupně neustále rozšiřuje o nové prostory a v návaznosti na ně, také o události, ať už historicky podložené nebo ryze mytologické, je zde výsledkem již zmiňovaného postupného vývoje vztahu ústředních hrdinek. Bez ohledu na povahu jejich vztahu, kterým se budu zabývat později, se jedná o postavy, jejichž charakter nám není zcela odkryt v rámci první sezóny, ale naopak se odhaluje postupně v průběhu všech sezón, z nichž každá nám o postavě prozradí něco nového bez ohledu na významnost tohoto charakterového prvku. Jedním z faktorů, které napomáhají postupně se prohlubující psychologizaci postavy, je především tematické zaměření jednotlivých sezón, které rozhodně není vždy stejné, přestože se to tak na první „laický“ pohled nezdá. Nelze popřít, že většina epizod v rámci jednotlivých sezón je postavena na boji dobra se zlem a patřičném morálním ponaučení, ovšem je třeba zdůraznit, že v každé sezóně se tento tradiční boj odehrává v rámci vyššího zájmu, přičemž v počátečních sezónách je tento zájem často velmi podobný.

Smyslem první sezóny je především zaujmout, seznámit diváky s žánrem, od kterého se odvíjí zároveň charakter fikčního světa a především hlavní postavy a jejich průvodní charakterové rysy. Celá sezóna se zaměřuje převážně na cestu Xeny za odčiněním svých hříchů, přičemž se zároveň formuje přátelský vztah s Gabriellou. Druhá sezóna navazuje na prvotně nastolený koncept, ale zároveň se

více tematizuje minulost Xeny, se kterou už se nemusí vyrovnávat sama, ale jejím hříchům čelí také Gabriella. Xeniny hříchy z minulosti zde představují zkoušku důvěry a síly vzájemného přátelství pro obě ženy. Projevuje se zde také faktor mateřství, což se částečně vymyká konceptu Xeny jako bojovnice bez větších závazků, které mateřství představuje. Zároveň se zde poprvé vyskytují nepopíratelné prvky, které podporují vznikající možnost queer čtení vztahu obou hrdinek.

Třetí sezóna by se dala považovat za přelomovou z mnoha důvodů. Z hlediska prostorového a časového určení dochází k posouvání hranic světa, ve kterém se obě hrdinky pohybují. Xena s Gabriellou se dostávají do jiných zemí a prožívají dobrodružství na základě tamních událostí, které se z hlediska času odehrály zcela mimo periodizaci antického Řecka, kde se příběh odehrává v předchozích sezónách. Kromě toho se opět objevuje otázka mateřství, ovšem tentokrát u Gabrielly. Obě témata se opět plyně přesunou do další sezóny, kde dochází k závažné krizi vztahu obou hrdinek, která však nakonec vede k pevnějšímu přátelskému poutu. Novým tématem je zde otázka víry a to nejen v rámci náboženství, ale také z hlediska smyslu existence a činů obou žen. Otázka náboženské víry pak plynule přechází do předposlední sezóny, kde se zároveň pracuje s tématem smrtelnosti. Opakuje se zde znovu otázka mateřství jedné z hrdinek, ovšem tentokrát završená pokusem o výchovu dítěte. Závěrečná sezóna pak představuje jakousi kombinaci všech zmíněných témat stále v kombinaci s bojem proti zlu. V závěru převládá asi nejzávažnější, a sice přerod Xeny z krvežíznivé válečnice v hrdinku, jež se snaží odčinit své zločiny.

První výrok, že každá sezóna seriálu je tematicky nová, se nyní jeví v rozporu s následným popisem, ovšem i přes podobnost a částečné opakování jednotlivých motivů, nelze opomíjet gradaci jednotlivých témat. S plynulými přechody do navazujících sezón dochází nejen k jejich neustálému obohacování, ale především také ke zvyšování jejich celkové závažnosti, která je velmi důmyslně zlehčována epizodami, jež se vymykají žánrovému ukotvení seriálu, případně nastolená témata záměrně zlehčují.

Všechny tyto zmíněné skutečnosti vedou především k již opakovaně zmiňovanému pronikání do hloubky charakterů hlavních hrdinek a v návaznosti na to také ke stupňování důležitosti jejich vzájemného vztahu, což v konečném

důsledku představuje hlavní příčinu toho, že je seriál *Xena: Warrior Princess* považován za příklad queer kulturního textu.

2.3 Xena: Warrior Princess a koncept queer čtení

Skutečnost, že mnou zvolený seriál je vnímán a také velmi často zmiňován jako názorný příklad queer seriálu, byla v této práci již opakovaně zmíněna. Stejně tak zde byly již okrajově zmíněny důvody pro možnost uplatnění queer čtení v tomto seriálu. Je to především povaha vztahu ústřední dvojice hrdinek a pak také celá řada momentů, které jsou buď úplně, nebo jen z části v rozporu s tím, co je z heteronormativního hlediska považováno za obvyklé. V této podkapitole se hodlám oběma jevům věnovat podrobněji s odkazováním se na první kapitolu této práce a další důležité informace nejen z publikací Alexandra Dotyho, ale i dalších, tematicky podobně zaměřených.

Definice pojmu queer a od něj odvozovaného queer čtení Alexandra Dotyho má svou nepopiratelnou logiku, která při analyzování různých kulturních textů může posloužit pro objasnění zdánlivě nepojmenovatelných elementů, které z daného textu dělají z hlediska heteronormativity něco teoreticky těžko uchopitelného, co je z neodborného hlediska považováno obvykle za něco divného, podezřelého či nejasného. Případně umožňuje zcela nový a v mnoha ohledech otevřenější pohled na takové texty, které byly od chvíle svého vzniku považovány za „nezávadné“, tedy za texty, které neobsahují podezřelé prvky, jež by podvracely celkovou povahu daného textu.

Právě možnost nového/jiného pohledu hraje v seriálu *Xena: Warrior Princess* velkou roli. Na první pohled se tento seriál jeví z žánrového hlediska jako akční fantasy určená převážně pro dospívající publika, případně fanoušky tohoto žánru. Za tímto účelem tento seriál také vznikl. Ovšem je třeba připomenout či spíše zdůraznit, že publika jsou různorodá a to z mnoha hledisek. Nelze opomíjet, že se nejedná o jednolitou masu, která bude seriál vnímat/číst zcela stejně a přesně tak, jak je předkládán. *Xena: Warrior Princess* tuto skutečnost jen potvrzuje a zároveň představuje velmi dobrý příklad toho, jakým způsobem je možné se z hlediska procesu vzniku a následného vývoje seriálu, vyrovnat s faktem, že to, co je divákům předkládáno, je chápáno jinak, než bylo původně zamýšleno. V tomto případě je

zároveň důležité všimnout si důsledků, které přináší možnost vnímat seriál jinak, než je předpokládáno. U seriálu *Xena: Warrior Princess* jsou to především spekulace o skutečné povaze vztahu Xeny a Gabrielly. Další prvky seriálu jsou obvykle upozaděny na úkor různorodých interpretací vztahu obou hrdinek. Důvodem je buď neatraktivnost v porovnání s možností, že Xena a Gabriella mohly být i něco víc než jen přítelkyně, nebo neznalost faktů, které by měly být všeobecně známé.

2.3.1 Vzhled a charakterové rysy Xeny a Gabrielly

V rámci uplatnění queer čtení na hlavních postavách seriálu, je třeba detailněji specifikovat obě postavy po vzhledové i charakterové stránce, která je dle mého názoru, pro toto téma velmi důležitá. Důvod je jednoduchý. Obě postavy se pohybují od počáteční epizody společně a jejich prožitky ovlivňují změny jejich chování obecně a zejména pak vůči sobě navzájem. Kromě toho představuje otázka vzhledu prostor pro zajímavé interpretace v rámci zobrazení ženských akčních hrdinek jako takových nebo v porovnání s mužskými hrdiny.

Základní rysy obou postav jsou nastoleny od první epizody a v průběhu sezón se postupně rozvíjejí, což je lépe pozorovatelné u Gabrielly než u Xeny, kterou od úvodní epizody *Hříchy minulosti (1.1 Sins of the Past)* vnímáme jako neohroženou bojovnici, což je především důsledek jejího vzhledu, který je ovlivněn stereotypním zobrazením ženské hrdinky. Jak ve své práci uvádí H. C. J. M. Spierings: „*Jsou zde tři aspekty, které přispívají ke konstrukci Xeny, princezny bojovnice: Xena jako ženská bojovnice, Xena zobrazená jako krásná ženská bojovnice a Xena jako bílá ženská bojovnice.*“³⁷ Z hlediska vzhledu se jedná o vysokou ženu s dlouhými černými vlasy a jasně modrýma očima, která je vždy oděna do kožených šatů a korzetové zbroje, jež ještě více zdůrazňuje její postavu a tím tak stvrzuje tradiční zobrazení ženské hrdinky jakožto sexy symbolu. Toto stereotypní zobrazení je v průběhu seriálu patřičně využíváno, ale paradoxně se objevují také epizody, které tento způsob zobrazení ženské akční hrdinky parodují. Jsou to zejména epizody *Takový obyčejný den (2.15 A Day in the Life)* a pak také *V nemoci a v pekle (4.4 In Sickness and in Hell)*. První zmíněná epizoda zobrazuje soužití Xeny a Gabrielly. Jedná se o komediální epizodu, kde se do Xeny zamiluje

³⁷ SPIERINGS, H. C. J. M. *Rewriting Xena: Warrior Princess: Resistance to representations of gender, ethnicity, class and sexuality in fanfiction*. Utrecht: University of Utrecht, 2007. s 45.

naivní vesničan Howard, z jehož pohledu je možné, za využití slow-motion, sledovat parodické zobrazení ženské sexy hrdinky. Xena v určitém okamžiku vystupuje z lázně v upjatých kožených šatech a vyzývavě pohazuje svými mokkými dlouhými vlasy. Druhá epizoda zcela podřívá zobrazení obou postav jako přitažlivých a vzhledově dokonalých žen. Obě hrdinky onemocní, přičemž se nemoc projeví nejen na jejich vzhledu, ale i na chování. Spierings se ve svém textu dále také velmi podrobně věnuje otázce barvy pleti obou žen, ovšem tato problematika není pro tuto práci natolik důležitá, přestože zkoumání seriálu z tohoto úhlu pohledu je nepopíratelně zajímavou záležitostí.³⁸

Na charakterových rysech Xeny se pak odráží její odhodlání změnit samu sebe a zároveň odčinit své kruté činy. Její povahové vykreslení je specifické zejména v tom, že stojí na neměnném se rozporu její povahy. Xena se nikdy nezbaví temného „já“, stejně tak jako se nezbaví své minulosti, která ji v průběhu celého seriálu neustále provází. Objevují se také epizody, kdy znovu částečně propadne své temné stránce.

Voják: „*Co máme dělat, Xeno?*“

Xena: „*Co? Všechny zabít!*“

[...]

Xena: *Nikdy nezpochybňuj moji autoritu nebo metody před mým vojskem. Víš, že udělám vše, co bude třeba. A bude-li třeba ho zabít, udělám i to!*“

Gabriella: „*Tvé vojsko? Tomu nerozumím.*“

Xena: *My jsme si nezačali. Chtějí-li s námi bojovat, čeká je smrt. Čemu z toho vlastně nerozumíš?*“

Gabriella: „*Tobě. Kdo jsi, Xeno? Kde je ta Xena, kterou jsem znala?*“

Xena: „*Ta Xena nám teď nepomůže. Je-li její ztráta cenou, zaplatím ji. Třeba to byla Xena, kterou už nikdo nechce. Dělej svou práci.*“³⁹

³⁸ Nelze si nevíšimnout, že Xena společně s Gabriellou při svých dobrodružstvích několikrát bojují také s různorodými divokými kmeny, jejichž členové jsou nejen tmavé barvy pleti, ale zároveň je charakterizuje negramotnost, špinavé „divošské“ oblečení a hlavně brutalita a krvelačnost, kterou tyranizují mírumilovné vesničany, jejichž pleť je vždy bílá, jsou přívětiví, čistě oblečení, atd. I zde se však projevuje unikátnost seriálu, a sice v rámci epizody s názvem *Cena* (2.20 *The Price*), kdy toto zobrazení nabourává pochybení ze strany Xeny, která podlehne svým temným povahovým rysům a hodlá v čele armády vybit kmen divochů, kteří však slovem „khaltacka“, jež řečtí vojáci považují mylně za bojový pokřik, žádají pouze o vodu. Xena okamžitě poté uznává své selhání a vrací se ke své světlejší osobnostní stránce.

³⁹ Xena: *Warrior Princess*, *Cena* (2.20 *The Price*).

K návratu k původnímu odhodlání ji ale dopomáhá Gabriella, která jí zároveň dodává životní jistotu a naději, že může změnit sebe a zároveň o své změně přesvědčit své okolí, které ji vnímá skrze status bojovnice, který Xena neopustila, ale radikálně změnila jeho význam. V soubojích vystupuje jako neohrožená až agresivní a lstivá bojovnice, mimo ně si vůči svému okolí udržuje pomyslnou masku hrdosti, která čas od času hraničí až s nezájmem o starosti druhých, který je však pouze předstíraný. Důležitým charakterovým prvkem, kterým je postava Xeny zásadně obohacena, je především neustálé balancování nad smyslem jejích, nyní již dobrých, skutků a myšlenkové návraty k tíživé minulosti spojené s výčitkami.

Xena: „*Při pouti po cestách, jež jsem dávno opustila, mě obklopují vzpomínky a stravují mě.*“⁴⁰

Na rozdíl od Xeny, jejíž základní charakteristika je představena již na samém počátku celého seriálu a v jeho průběhu se v podstatě nemění, ale pouze dotváří, je Gabriella, z hlediska formování celkového charakteru postavy, mnohem tvárnější a v průběhu seriálu je podrobena hned několika významným změnám.

Na počátku je Gabriella divákům představena jako naivní, ale zároveň odvážná dívka s velkým emancipačním potenciálem. Tomu odpovídá také její vzhled. Gabriella je oproti Xeně drobné postavy, má dlouhé zrzavé vlasy, zelené oči a její oblečení je pro obyčejnou venkovanku odpovídající. Jedná se o dlouhou sukni a modrou blůzu. Jakmile se však Gabriella vydá na cesty s Xenou, začne se postupně celkově měnit. Její snahy naučit se bojovat, vedou ke změně kostýmu i vzhledu. Za povšimnutí stojí skutečnost, že čím více je Gabriella v boji obratnější, tím vyzývavější se její kostým stává. Sukně se zkracuje a na místo blůzy se dostává buď zelená podprsenka, nebo hnědá, částečně odhalená halenka. Z hlediska charakteru nedochází k výrazné změně, ale spíše k postupnému vykrystalizování Gabrielliných vlastností, které nejsou poskvřněny drsnou minulostí, jako to je v případě Xeny. Z Gabrielly se postupně stává nejen odhodlaná bojovnice, ale také rozvázná žena s velkou schopností empatie, která Xeně naopak často schází. Kromě

⁴⁰ V úvodní epizodě čtvrté sezóny nazvané *Dobrodružství v obchodu s hříchem, Část I. (4.1 Adventures in the Sin Trade, Part I)*, se Xena vydává do říše mrtvých Amazonek, aby našla Gabriellu, kterou považuje za mrtvou (na základě závěrečné epizody předcházející sezóny *3.22 Oběť, část druhá/Sacrifice, Part II*).

toho, v důsledku prožitých dobrodružství, postupně ztrácí své počáteční zidealizované představy o životě odvážné bojovnice. K velké změně u ní dochází v průběhu čtvrté sezóny, kdy zcela opouští cestu Xeniny spolubojovnice a zhostí se ryze pacifistického postoje, který opustí teprve v okamžiku ohrožení života samotné Xeny.⁴¹

Společně pak obě hrdinky vytvářejí unikátní dvojici, která působí velice vyrovnaně právě díky charakterovým odlišnostem. Xena je bojovnice snažící se najít nový smysl života a zároveň hledající odpuštění prostřednictvím svých činů, které neslouží k jejímu proslavení. Gabriella, která jako jediná vloží od prvopočátku do Xeny bezelstnou důvěru, je její odhodlanou společnicí, spolubojovnicí a zejména přítelkyní. V průběhu všech sezón dochází k postupnému upevňování jejich vzájemného přátelského pouta, což je divákům předkládáno v rámci epizod vážného charakteru, při kterých je obvykle jedna z hrdinek vážně zraněna, umírá, nebo v případě Xeny, na okamžik schází ze správné cesty zpět na tu špatnou.

Nerozlučnost obou hrdinek, která je nepřehlédnutelná již ke konci první sezóny a v průběhu dalších se jen stupňuje, představuje hlavní důvod pro vznik interpretací seriálu, jejichž jádro tvoří předpoklad, že vztah mezi Xenou a Gabriellou není „jen“ přátelský, ale spíše milostný, přičemž podklady pro tyto interpretace tvoří samotné epizody seriálu, nikoliv „pouhé“ vnímání samotných diváků. Podstatou následujícího textu bude především zkoumání tohoto jevu na základě konceptu queer čtení a analýzy epizod, které k možnosti chápat/číst vztah hlavních hrdinek a celý seriál jako queer samy vybízejí.

2.3.2 Koncept queer čtení ve vztahu k hrdinkám seriálu

Již od úvodní části této práce jsem uváděla, že koncept queer čtení je do velké míry možné uplatnit na seriálu *Xena: Warrior Princess*. Toto stanovisko se nezměnilo. Alexander Doty ve svých odborných textech velice výstižně charakterizuje jak pojmy queer či queerness, tak samotné queer čtení. Jeho definice konceptu queer čtení je ryze teoretická a v kombinaci s myšlenkami, které obsahuje,

⁴¹ V epizodě nazvané *Březnové Idy* (4.21 *The Ides of March*), se Xena snaží před Římany zachránit Joxera a Gabriellu, je však zraněna Callisto, která po ní hodí její vlastní Chakram. Jakmile Gabriella spatří ležet bezmocnou Xenu na zemi, chopí se jejího meče a nemilosrdně pobije několik vojáků, dokud není zadržena jejich přesilou.

je možné uplatnit queer recepci z teoretického hlediska na jakýkoli text, který se jeví jako queer. Proto ani seriál *Xena: Warrior Princess* není výjimkou.

Kromě výrazných prvků, které seriál obsahuje a jež je možné chápat jako queer, se řadí seriál rozhodně mezi ty, jejichž celkovou koncepci lze považovat za podřízenou heteronormativnímu vnímání společnosti, přestože byl již od počátečních sezón brán jako příklad queer seriálu. *Xena: Warrior Princess* tak rozhodně představuje Dotym zmiňovaný kulturní text, který je z hlediska heteronormativity považován za „normální“, ale díky nepřehlédnutelným prvkům, jež z části obsahuje, se stává queer seriálem nejen pro tu část publika, jež sama sebe identifikuje jako queer, ale i pro tu, která se identifikuje na základě heterosexuality.

Mezi výrazný queer prvek patří, jak už bylo opakovaně v této práci zmíněno, především vztah mezi Xenou a Gabriellou, kolem kterého se zhruba od druhé sezóny objevují v řadách běžných diváků i odborných teoretiků nekonečné spekulace, jejichž podstatou bývá obvykle otázka, zda je jejich vztah skutečně milenecký, či nikoliv. Dokázat na základě epizod seriálu, zda je mezi Xenou a Gabriellou intimní vztah, není nic těžkého. Vyjmenování okamžiků, kdy dochází k hlubokým vyznáním lásky, důvěry a náklonnosti, by znamenalo popsat mnoho stran, jež by ovšem absolutně postrádaly význam, protože tyto okamžiky jsou v seriálu zcela nepřehlédnutelné a v této době také notoricky známé. Ve stručnosti lze pouze potvrdit, že prvním důkazem pro podpoření milostné povahy vztahu obou hrdinek slouží epizoda *Hledání (2.13 The Quest)*, ve které Xena políbí Gabriellu na ústa. Od tohoto momentu je pak možné i předešlé epizody (zejména pak epizody *2.2 Nic si nepamatuj/Remember Nothing*, *2.4 Děvčata se jen chtějí bavit/Girls Just Wanna Have Fun* a *2.5 Návrat Callisto/Return of Callisto*) chápat/číst jako queer. Pro následující epizody v rámci druhé sezóny a následující sezóny vůbec, pak epizoda *Hledání* představuje počátek, od kterého lze vztah hrdinek interpretovat jako milenecký. To podporují další výrazné momenty, které se v následujících epizodách neustále objevují, ať už se jedná o epizody výhradně vážného charakteru nebo ty komediální. Je však třeba zdůraznit, že každá z těchto epizod, přestože explicitně podpoří důvěrnost vztahu obou hrdinek, zároveň ji také vyvrátí. V samotné epizodě *Hledání* je to patrné následujícím způsobem. Gabriella se na základě předcházející epizody domnívá, že Xena zemřela. Putuje proto i s jejím tělem uloženém v rakvi do Amphipolisu, aby ji pohřbila. Xena však ve skutečnosti

nezemřela, její duše se usídí v těla Autolice, jejího přítele, který Gabriellu následně vyhledá a přesvědčí ji, aby Xenu zachránila. Skrz něj pak na Gabriellu promlouvá Xena a aby ji přesvědčila, že není mrtvá, donutí ji, aby zavřela oči a myslela na ni. V tom okamžiku se dostáváme do neurčitého prostoru, kde je pouze Xena, která na důkaz, že skutečně žije, Gabriellu políbí. V tu chvíli, ale Gabriella otevírá oči a my vidíme, že se v reálném světě líbá s Autolicem. Celá situace se tak dá vykládat ze dvou stran. Na základě první je možné daný moment interpretovat jako explicitní projev skutečné, do té doby nezobrazené náklonnosti mezi hrdinkami. Druhá možnost nabízí interpretaci, která odmítá queer hledisko, protože polibek se odehrál v nespécifickém, spíše snovém prostoru a Gabriella se ve skutečnosti nepolíbila s Xenou, ale s Autolicem a na tom z hlediska heteronormativity není nic divného, protože se přece jedná o muže.

Dvojí interpretace tohoto okamžiku potvrzuje to, co Doty v rámci queer čtení často opakuje, a sice že queer nemůžeme hledat úplně ve všem, ale také ho nelze vylučovat, zvláště když je v daném textu více než zřejmý. Z hlediska možností interpretace však také upozorňuje na to, že queer interpretaci sice nestaví nad tu heteronormativní, ale odmítá, aby queer, jež je v textu patrné, bylo bráno pouze jako alternativa k údajně většinovému chápání textu. *„Já rozhodně nechci navrhnout, že queer čtení by mělo nahradit to heterosexuální v nějaké interpretační hierarchii. Ale jsem stále velmi naštvaný na přetrvávání všudypřítomnosti heterocentrických kulturních fantazií, které v nejlepším případě dovolují většině lesbickému, gay, bisexuálnímu a queer chápání populární kultury existovat jako přisvojené a druhotné ke správnému brání věci.“*⁴² To, co Doty ve své práci velmi zdůrazňuje, je skutečnost, že queer čtení je stále chápáno pouze jako alternativa k preferovanému čtení. Tento předpoklad on sám striktně odmítá, a přestože chápe, že queer není obsaženo ve všem, klade důraz na fakt, že je rovnocennou součástí obsahu textů. *„Nevidím proces queer interpretace jako akt „brání si“ textů odněkud. Jen proto, že heterosexuální interpretace byly povoleny k veřejnému rozkvětu, neznamená, že jsou pravdivější nebo reálnější.“*⁴³

⁴² DOTY, Alexander. *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. 1. vyd. New York: Routledge, 2000, s. 52.

⁴³ DOTY, Alexander. *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. 1. vyd. New York: Routledge, 2000, s. 53.

Seriál *Xena: Warrior Princess* představuje přesně ten případ, kdy se jeho zdánlivá „normálnost“ dostává do konfliktu s možností jiné interpretace. V tomto případě interpretace na základě queer čtení. Rozporuplnost spočívá ve dvojí interpretaci vztahu Xeny a Gabrielly. Na základě celé řady momentů, které se objevují v průběhu celého seriálu, je možné jednoznačně tvrdit, že obě ženy představují milenecký pár, na základě čehož lze celý seriál považovat jako queer kulturní text. Nelze však také opomíjet interpretaci, která stojí vůči této v opozici a je vystavěna na těch epizodách, které se svým charakterem nijak nevymykají „normálnosti“ a naopak přesvědčují diváky o ryze heterosexuální povaze vztahu obou žen. Jak ale říká Doty, není možné jednu interpretaci vyzdvihovat nad druhou. V případě tohoto seriálu to platí dvojnásob.

Podle bodů, v rámci kterých Alexander Doty definuje, co si lze představit pod pojmem queer, je možné také seriál *Xena: Warrior Princess* za queer považovat, zůstanu-li prozatím výhradně u vztahu mezi Xenou a Gabriellou. Problém však představuje samotná aplikace Dotyho konceptu na tento seriál, která představuje jeden ze dvou hlavních cílů této práce. Podstatným rozdílem mezi aplikováním queer čtení na seriál *Xena: Warrior Princess* a Dotyho aplikací na filmy, jež sám uvádí jako možné příklady, je ten, že *Xena: Warrior Princess* obsahuje velké množství explicitně vyjádřených okamžiků, které umožňují chápat vztah hlavních hrdinek jako milenecký. Alexander Doty si však pro uplatnění svých myšlenek vybral taková díla, která jsou v tomto směru nejednoznačná, těžko obhájitelná a u kterých velmi záleží na osobním vnímání daného díla a zkušenostech, které jsou podmíněny všemi kategoriemi, jež jsem uváděla v první části této práce (od sexuální identifikace, genderové příslušnosti, po věk, rasu, společenské postavení, atd.). Na základě výrazných projevů náklonnosti mezi Xenou a Gabriellou je snadné identifikovat jejich vztah jako queer a vnímat tak i celý seriál. To samé se dá ale jen těžko tvrdit u filmu *Čaroděj ze země Oz* (*The Wizard of Oz*, Victor Fleming, 1939), který uvádí Alexander Doty jako jeden z možných příkladů pro uplatnění queer čtení. Totéž lze tvrdit u dalších filmů, jež Doty uvádí. Možnost vnímat je jako queer, však podkládá řadou argumentů, na základě kterých se pak skutečně může, ale také nemusí změnit náš přístup k danému filmu. Zde hraje důležitou roli, do jaké míry je čtenář Dotyho textů přístupný konceptu queer čtení.

Důvod, proč si Alexander Doty zvolil pro demonstraci svých myšlenek taková díla, která se na první pohled nezdají být queer, spočívá především v jeho přesvědčení, že označit něco nebo někoho jako queer nespočívá pouze v explicitnosti projevů, jež souvisejí se sexuální orientací. Což znovu odkazuje k tomu, že pro zkoumání možné queer povahy jakýchkoli kulturních textů jsou mnohem zajímavější a hodnotnější ty, které se jako queer na první pohled nejeví. Zjednodušeně řečeno, v daném textu sice může být prezentován například queer charakter postavy v závislosti na její sexuální orientaci, ale bude se jednat o náznak, který někteří čtenáři vůbec nepostřehnou, ale pro jiné bude zcela nepřehlédnutelný a důležitý. „*Nicméně víme, že lidská sexualita a erotické situace nejsou vždy vyjádřeny tak zjevně nebo zřetelně. [...] Queerness je často vyjádřeno jinými způsoby než kontaktem nahých těl, líbáním nebo přímými slovními ukazateli; důvodů pro hledání různých způsobů vyjádření, je mnoho[...].*“⁴⁴

Právě nepřímé vyjádření, typické pro příklady, jež Alexander Doty uvádí, seriálu *Xena: Warrior Princess* ve většině případů chybí. Jak už jsem uvedla, v rámci postav Xeny a Gabrielly je zde až příliš mnoho epizod (ne však všechny), které diváky navádějí ke queer čtení, bez ohledu na jejich identifikaci. Odpověď na otázku, zda je možné Dotyho koncept queer čtení aplikovat na tento seriál, je proto jednoznačná a jeví se, v kontextu výše zmíněných tvrzení, skoro až bezvýznamně. Ano, koncept queer čtení Alexandera Dotyho je na základě chování obou hrdinek uplatnitelný a to paradoxně až do takové míry, že v podstatě ztrácí queer významnost, kterou mu Alexander Doty, na základě svých příkladů a vůbec své teorie, přikládá.

Na druhou stranu nelze zcela jednoznačně zavrhnout, že i v tomto seriálu existují epizody, které jsou svým charakterem nejednoznačné a umožňují tak queer čtení právě tím způsobem, který Alexander Doty preferuje. Jinak řečeno, tematizují vztah mezi Xenou a Gabriellou, ovšem ne jednoznačně vyjádřenými momenty, jako jsou často používané fráze typu „Miluji tě.“ nebo polibky mezi oběma hrdinkami. Mezi ty patří například epizoda *Všechno nejlepší k narozeninám (6.19 Many Happy Returns)* a zejména pak *Deja vu zas a znova (4.22 Deja Vu All Over Again)*.

Hlavním tématem epizody *Všechno nejlepší k narozeninám* jsou, jak už napovídá sám název, Gabrielliny narozeniny, zatímco tradiční téma boje proti zlu

⁴⁴ DOTY, Alexander. *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. 1. vyd. New York: Routledge, 2000, s. 5.

zde ustupuje do pozadí. Celkově se jedná spíše o komediální epizodu, kdy Xena předtím než předá Gabrielle slibovaný dárek, dělá Gabrielle naschvály a ta jí je oplácí. Tato hra představuje pro obě ženy tradiční součást oslavy narozenin, což je zmíněno již v úvodu epizody. Škodolibé žerty mezi Xenou a Gabriellou má možnost sledovat mladá Génia, kterou Xena zachrání před obětováním se pro uspokojení nábožensky fanatické sekty. Opomenuli epizody, jež této předcházejí a které naznačují milostnou povahu vztahu obou žen, umožňuje tato epizoda queer čtení především na základě ne zcela objasněných a nenápadných momentů. První z nich se projeví ve scéně, kdy Xena zachrání Génii. Ta považuje Xenu za bohyni a bezprostředně po záchraně se jí vrhne kolem krku. Xena ji však rozpačitě odstrčí.

Genia: „*Ó má bohyně, když ses už zviditelnila, přichyl oddanou Génii na svá ňadra.*“ (obejme Xenu)

Xena: (odstrkujíc Génii) „*Počkej, už jsou zadaná.*“⁴⁵

Upozornění Xeny, že její poprsí patří někomu jinému, nás jako diváky okamžitě vrací ke Gabrielle. Nikdo jiný nemá tak blízko ke Xeně jako ona a v rámci jiných epizod jen výjimečně vidíme Xenu, jak na sebe nechá sahat někým jiným, než je právě Gabriella. Nelze tedy pochybovat, že Xena má v tuto chvíli na mysli právě ji, přestože otevřeně neřekne „Počkej, takhle na mě může sahat jenom Gabriella.“

Další moment přichází v souvislosti s tábořením a nocováním obou žen. Přestože jiné epizody obvykle zobrazují, jak obě ženy poklidně spí vedle sebe, aniž by se navzájem dostávaly do bližšího kontaktu, zde je možné sledovat, že to tak zřejmě není vždy. Gabriella ležící vedle Xeny se uprostřed noci začne ošívát a ze spaní uchichtávat, protože se domnívá, že Xena u ní leží tak blízko, že se její nohy proplétají s těmi jejími. Ovšem nakonec se ukáže, že Xena jí strčila pod deku živého úhoře. Skutečnost, že Gabriella se nijak nepodivuje nad tím, že by Xena mohla být pod jednou dekou přímo s ní, znovu umožňuje rozvádět vztah obou žen do roviny, jež může zacházet za hranice přátelství a především navozuje otázku, jak tedy ve skutečnosti Xena s Gabriellou tráví společné noci.

Bezpochyby nejvýraznější moment této epizody představuje její závěr, kdy Xena konečně předá Gabrielle svůj dárek. Jedná se o báseň, kterou pro ni napsala

⁴⁵ Xena: Warrior Princess, *Všechno nejlepší k narozeninám (6.19 Many Happy Returns)*.

Sapfó. Scéna se odehrává na útesu při západu slunce, kde Xena předá Gabrielle báseň a ta ji začne nahlas předčítat.

Xena: „*Sapfó ti napsala pár veršů.*“

Gabriella: „*Báseň? Sapfó mi napsala báseň? Tomu nevěřím. Měla jsi to vymyšlené předem, že?*“

Gabriella čtoucí báseň: „*Chvíli se na tebe dívám a hned ztratím svou řeč. Jazyk mi ztuhne, pod kůží cítím žár a začnu se chvět. Blednu, protože umírám velkou láskou nebo se mi to tak zdá?....Xeno, nemohla jsi mi dát k narozeninám lepší dárek.*“⁴⁶

Přestože Xena předá Gabrielle báseň se slovy, že ji napsala Sapfó, v průběhu celé epizody se s touto básníčkou ani jednou nesetkáme. Máme pouze informaci, že Xena má pro Gabriellu lístek na její vystoupení, které však nakonec zmeškají, protože si Xena splete čas zahájení. Vzhledem k tomu, že Xena se obvykle nikdy neplete, je otázkou, zda lístek na vystoupení skutečně měla. Nabízí se dvě možnosti. Buď Xena lístek skutečně má, ale v rámci hry Gabriellu záměrně zklame, protože pro ni získala od Sapfó báseň, nebo lístek nikdy neměla, Gabriellu napálí a zklame zároveň, aby ji na konci mohla předat báseň nikoli od Sapfó, ale od ní samotné. Této variantě napomáhá především fakt, že postava Sapfó se v epizodě neobjeví a my jako diváci nemáme jistotu, že báseň skutečně psala ona. I kdyby však byla báseň od samotné Sapfó, stále je možné vnímat celou scénu z queer hlediska, a to na základě skutečnosti, že Sapfó je téměř vždy spojována s ženskou homosexuální láskou, což je věc notoricky známá bez ohledu na historickou pravdivost. Pokud Xenu ke Gabrielle neváže hlubší pouto než je to přátelské, proč si ne zvolila jiného řeckého básníka? Vzhledem k tomu, že ve světě, ve kterém se obě ženy pohybují, zažijí tolik historických událostí a potkají velké množství historicky významných postav, nebyl by to problém. Kromě toho, Gabriella, přestože se zajímá o umění a o to básnické především, v žádné z epizod neuvede, že její nejoblíbenější básníčkou je právě Sapfó. Přestože tak celá tato epizoda postrádá explicitní projevy hluboké náklonnosti mezi oběma hrdinkami, má díky nenápadným a nepřímým náznakům queer charakter, který odpovídá Dotyho konceptu.

⁴⁶ Xena: Warrior Princess, *Všechno nejlepší k narozeninám (6.19 Many Happy Returns)*.

Druhá epizoda, *Deja vu zas a znova* (4.22 *Deja Vu All Over Again*) vybízí ke queer recepci zcela jiným prostředkem a tím je záměna charakteru a vzhledu mezi ústředními postavami. Epizoda se odehrává v tehdejší⁴⁷ současnosti a vystupují zde postavy: Xena, Gabriella, Joxer a Áres-bůh války. Zmiňovaná charakterová změna spočívá v tom, že Joxer, který je obvykle zobrazován jako naivní hlupák, zde vystupuje jako seriózní lékař Harry, jeho přítelkyni představuje po vzhledové stránce Xena, vystupující zde pod jménem Annie, která žije v představě, že v minulém životě byla opravdovou Xenou. Z tohoto důvodu se oba vydají za terapeutkou/hypnotizérkou Mattie, kterou představuje Gabriella, jejíž charakter se nemění. Áres zde vystupuje ve své tradiční roli, pouze na počátku epizody má jeho vzhled podobu postavy Salmonea, který v seriálu vystupuje jen v rámci několika epizod.

Aby vyšla najevo skutečná podoba minulého života Annie, podstoupí hypnózu všichni tři a vyjde najevo, že v minulém životě se tato trojice setkala ovšem ve zcela jiných rolích. Annie zjišťuje, že v minulosti byla Joxerem a Harry naopak Xenou. Mattie pak byla Gabriellou, což jako diváci chápeme už jen z faktu, že tato postava má po celou dobu vzhled a charakter Gabrielly. Všichni tři své role okamžitě přijímají ve chvíli, kdy se zjevuje Áres, jako tradiční představitel zla, kterému musí Xena v běžných epizodách čelit.

Z hlediska queer čtení je však boj dobra proti zlu v této epizodě nepodstatný. Důležitá je právě výměna těl a charakterových vlastností na základě minulého života postav. To dává prostor pro zcela unikátní pohled na všechny tři zúčastněné postavy. Jak říká ve své práci Mich Kellaway: „*Deja Vu je vizuální text oplývající queer příslibem.*“⁴⁸ A skutečně, výměna těl znamená zásadní změnu pro vyznění vztahu nejen mezi Xenou a Gabriellou, ale také mezi Xenou a Áreem. Prostřednictvím rozpoznání minulosti, se Xena opět sblíží s Gabriellou. Tentokrát má však mužské tělo, a proto dojde skutečně k intimní podobě tohoto sblížení, které je nyní vizuálně prezentováno jako heterosexuální vztah, přestože jako diváci nemůžeme přehlížet skutečnost, že se stále jedná o dvě ženy. Podobným způsobem se mění pozice Área. Ve většině epizod je zobrazován jako muž/bůh a také svůdce dominantních bojovných žen, který bezmezně touží po Xeně. Díky tomu, že

⁴⁷ Zde mám na mysli dobu, kdy byl seriál natáčen a také vysílán.

⁴⁸ KELLAWAY, Mitch. *Wouldn't You Like to Know: Reading Queer Theory in Pop TV*. ZETEO: The Journal of Interdisciplinary Writing, 2013. s. 9.

skutečná Xena se nyní nachází v těle muže, se tak jeho heterosexuální pozice mění na homosexuální, protože jeho touha po Xeně se změnou jejího těla nikterak nemění. Patrné je to ve chvíli, kdy Áres sám upozorní Harryho/Xenu na společné zážitky v minulosti. Následuje flashback, ve kterém sledujeme dialog mezi Xenou v ženské podobě a Áreem, při kterém se Xena vysvléká a Áres ji přemlouvá, aby znovu spojili své síly boha války a krvelačné válečnice, což je nabídka, která se v průběhu jiných epizod objeví opakovaně a téměř vždy je doprovázena dalšími návraty do minulosti, kdy sledujeme Xenu nejen jako jeho věrnou bojovnici, ale především jako jeho milenkou.

Navzdory závěrečnému polibku mezi Harrym/Xenou a Mattie/Gabriellou, představuje tato epizoda rovněž příklad vhodný pro queer čtení zejména díky tomu, že diváci budou epizodu vnímat jako queer nikoliv na základě zjevných okamžiků mezi hrdinkami, ale na základě těch momentů, které vyžadují jistou divákovu/čtenářovu spolupráci. Závěrečný polibek můžeme interpretovat jako stvrzení milostného vztahu mezi Xenou a Gabriellou, ale stejně tak dobře je možné jej chápat jako polibek mezi Harrym a Mattie. Vzhledem k okolnostem je však mnohem pravděpodobnější první možnost. Podobným způsobem můžeme vnímat i postavení Área, který po Xeně vždy toužil nehledě na to, že Xena se po své dřívější proměně postavila na stranu dobra a začala bojovat proti němu.

Možnost dvojí interpretace mě vrací na začátek tohoto textu. Celý seriál *Xena: Warrior Princess* je z tohoto hlediska rozporuplný, čímž v podstatě utvrzuje skutečnost, že jej lze chápat jako queer. Z hlediska heteronormativity však ani nezavrhne možnost, že queer čtení tohoto seriálu je „pouze“ alternativní čtení vykonstruované těmi, co se sami jako queer identifikují. V řadách diváků/čtenářů tohoto seriálu se tak vytvořily dvě názorové strany, jejichž podstatu tvoří pouze spekulace o tom, jakou povahu má vztah mezi Xenou a Gabriellou. Tento fakt se netýká jen „laické“ části publika, ale i té, která se seriálu věnuje z odborného hlediska. První názorová strana je zastáncem interpretace, jejíž základ spočívá v uplatnění queer čtení. Hlavní epizody, jež představují důkaz pro tuto interpretaci, jsem již v tomto textu zmínila.

Druhá strana zastává názor opačný a interpretaci vztahu mezi Xenou a Gabriellou na základě celé řady queer momentů považuje za zcestnou. To ve své práci *Wouldn't You Like to Know: Reading Queer Theory in Pop TV* reflektuje také

Mich Kellaway, přestože i on sám je spíše zastáncem možnosti queer čtení. „*Jako tím se obě vydávají na šestiletou cestu za sebeobjevováním a hrdinstvím; po cestě si uvědomí, že jsou pro sebe navzájem spřízněné duše. Navzdory tomuto opakovanému významově podbarvenému termínu, doprovázeného přísahami o nekonečné lásce a oddanosti, řada diváků nepovažuje Xenu a Gabriellu za romanticky a/nebo sexuálně zapletené.*“⁴⁹ Jako důkaz předkládají zastánci této interpretace ty epizody, které skutečně svým charakterem podporují názor, že vztah mezi oběma ženami je výhradně přátelské povahy. Například je třeba zohlednit, že obě ženy mají v průběhu seriálu vztahy s muži, což by měl být důkaz o jejich heterosexuality. Nelze opomíjet Xeniny vztahy s muži jako například s Herculem (1.8 *Prométheus/Prometheus*), Boriadem (2.1 *Válečný sirotek/Orphan of War*, *Dluh část první/The Debt, Part 1*) nebo Caesarem (2.12 *Osud/Destiny*). U Gabrielly je to pak především Perdicus, kterého v epizodě *Hříchy minulosti* (1.1 *Sins of the Past*) kvůli Xeně opustí, ale v rámci druhé sezóny v epizodě *Návrat Callisto* (2.5 *The Return of Callisto*) se za něj provdá. Emma Farrell, která ve své práci zohledňuje obě možnosti interpretace vztahu, však naznačuje, že i přes zjevné projevy heterosexuálního chování obou hrdinek, mohou tyto epizody představovat pouze prostředek, jak nevybočit z hranic heteronormativity a přitom zároveň skrýt skutečnou povahu vztahu obou žen. Bylo by nepřijatelné, kdyby seriál oficiálně „přiznal“, že Xena a Gabriella tvoří pár, Tuto možnost podporuje zejména skutečnost, že ani jedna z žen nezůstane po boku muže déle, než v rámci sporadicky se objevujících epizod. Vůči tomuto názoru se samozřejmě vymezují zastánci heteronormativy a fanoušci seriálu zároveň. Jak Farrell uvádí: „*V souladu s fanouškovskými postupy, interpretace podle queer fanoušků romantického párování Xeny a Gabrielly, není pouze aktivně zpochybňována jinými fanoušky, ale také napadána.*“⁵⁰

Všeobecně je názor, že obě hrdinky jsou ve skutečnosti milenky, často přičítán ke straně, jež se sama jako queer identifikuje, kdežto druhý názor hájí výhradní zastánci heteronormativity. Pro ty představuje zásadní argument tvrzení, že seriál nebyl koncipován jako queer. Ovšem, je třeba brát v úvahu také možné

⁴⁹ KELLAWAY, Mitch. *Wouldn't You Like to Know: Reading Queer Theory in Pop TV*. ZETEO: The Journal of Interdisciplinary Writing, 2013. s. 4.

⁵⁰ FARRELL, C., Emma. *Subtexters: The Queering of Xena Fandom*. Film Matters 3, 2012, č. 3, s. 6.

vysvětlení, které uvádí Mich Kellaway, a sice: „*V populární televizi existuje konvence, že nevyřčené homosexuální struktury pořadu jsou skryté a čekající na vystavení.*“⁵¹ Kellaway ve své práci dále upozorňuje na jeden opomíjený fakt, který se jeví jako jediné rozumné vyřešení bezvýhodné situace v otázce, jaký spolu mají obě ženy vztah. Bez ohledu na názory obou stran, obě spojuje jeden cíl, a sice najít konečný faktor, který by stvrdil buď jeden, nebo druhý názor. Kellaway však velmi chytře klade důraz na jednu zásadní skutečnost. Xena i Gabriella se v průběhu celého seriálu pohybují převážně ve starověkém světě, tedy v době, kdy sexuální sebeidentifikace nehrála tak zásadní roli jako tomu je dnes. Jako postavy ve fikčním světě, koncipovaném na základě starověkých historických i ryze bájných událostí, nejsou svazovány absolutně žádnou povinností jakýmkoli způsobem vysvětlovat povahu svého vztahu, ať už je jakákoli. Na základě této skutečnosti nelze počítat s tím, že nám seriál nabídne jednoznačnou odpověď. To podporují také samotní tvůrci a představitelky hlavních rolí, kteří této otázce museli nespočetněkrát čelit. Rob Tarpert (výkoný producent a režisér) například uvádí: „*Použil jsem stejný postoj tisíckrát a ten zní: Xena a Gabriella jsou nejlepší přítelkyně a jestli mají sexuální vztah, je jejich osobní záležitost. Ale samozřejmě se navzájem milují. Jedna pro druhou by zemřela.*“⁵² Představitelka Gabrielly, Reneé O’Connor, pak odpovídá podobně a dodává, že pro seriál by přímá odpověď, zda je mezi hrdinkami něco víc, znamenala spíše zkázu než nějaký přínos. „*Pořad by zničilo, kdybychom řekli ano nebo ne. Také to je to, co je na tom zajímavé: každý může sledovat pořad a na postavách vidět prvky sama sebe. Kdybychom řekli „Ano, je tu subtext“ nebo „Ne, není,“ mohlo by to vést k odcizení lidí a to se mi zdá nespravedlivé. [...] Nejdůležitějším aspektem pořadu je, že Xena má nejlepší přítelkyni – která je žena – na níž se může spolehnout více než na kohokoli jiného na světě. Pro mě je to důležitější než to, zda mají nebo nemají sex.*“⁵³

Z hlediska jednoznačného stanovení povahy vztahu mezi Xenou a Gabriellou, si tak celý seriál od začátku po samotný závěr zachovává statut neurčitosti, která je mnohem bližší teorii, že queer není něco jednoznačného, ale podle Dotyho může obsáhnout široké spektrum pozic. S vědomím značného

⁵¹ KELLAWAY, Mitch. *Wouldn't You Like to Know: Reading Queer Theory in Pop TV*. ZETEO: The Journal of Interdisciplinary Writing, 2013. s. 5.

⁵² HAYES, Stoddard. *Xena: Warrior Princess: The Complete Illustrated Companion*. London: Titan Books, 2003, s. 154.

⁵³ Tamtéž s. 154.

výskytu queer interpretací si sami tvůrci v seriálu pohrávají a skoro až provokují diváky buď k pochybnostem, pokud zastávají stanovisko, že obě ženy jsou spolubojovnicemi a přítelkyněmi, nebo k utvrzení domněnky, že Xena i Gabriella jsou milenky. To lze velmi dobře dokázat zejména na epizodě *Jste u toho (6.13 You Are There)*, kterou jsem v této práci již dříve zmiňovala. Její specifikum spočívá nejen v propojení tradičního světa Xeny a Gabrielly se současností, kterou představuje reportér, ale také tematizováním vztahu obou hrdinek.

Reportér, který náhle vstoupí do příběhu, zpovídá všechny důležité postavy, přičemž se snaží zjistit nejen to, zda Xena koná dobré skutky, ale také, zda je Xena milenka Gabrielly. Otázku nakonec položí i oběma hrdinkám. Ve chvíli, kdy se Xena rozhodne odpovědět, však dojde k poruše vysílání a my jako diváci se opět nedozvídáme žádnou odpověď. Epizoda v podstatě vtipným způsobem zlehčuje fanouškovské i odborné spekulace o vztahu obou žen. Zároveň tím dává najevo jistý nadhled nad celou problematikou, kterou sami tvůrci a obě představitelky nepovažují pro soužití Xeny a Gabrielly za důležitou.

Reportér: [...] „*Dámy a pánové, pro celý svět vám teď exkluzivně Xena a Gabriella odhalí pravdu o jejich vzájemném vztahu. Gabriello, Xeno, jste vy dvě milenky?*“

Xena: „*Pravdu?*“

Reportér: „*Přesně tak. Chceme pravdu, Xeno. Celý svět ji chce slyšet.*“⁵⁴

V tu chvíli dojde k zrnění obrazu a diváci mohou slyšet vytrácející se slova Xeny: „*Je to asi takhle. Technicky vzato...*“ Potom obraz zmizí úplně. I přes to, že otázka není zodpovězena, nelze si v průběhu rozhovoru nevšimnout, vzájemných pohledů, které si Xena s Gabriellou vymění. Což může v některých divácích znovu evokovat, že obě ženy spolu skutečně žijí jako pár. Záměr tvůrců přenést do seriálu problematiku chápání/čtení chování hlavních postav, která se v průběhu sledování seriálu vytvořila, představuje z hlediska možností interpretací vztahu obou hrdinek podpoření dvoustrannosti celého problému, na který neexistuje jednoznačná odpověď.

Bezvýznamné spekulování o pravé povaze vztahu mezi Xenou a Gabriellou však neupozaduje mnou stanovený cíl, kterého měla tato část práce dosáhnout. Již

⁵⁴ Xena: Warrior Princess, *Jste u toho (6.13 You Are There)*.

na začátku tohoto textu jsem potvrdila, že aplikovat koncept queer čtení Alexandra Dotyho na seriál *Xena: Warrior Princess* s primárním zaměřením na vztah hlavních postav, možné je. Zároveň však nelze opomíjet fakt, že ne všechny epizody, které naznačují, že mezi Xenou a Gabriellou panuje víc než „jen“ přátelské pouto, splňují Dotyho požadavky pro uplatnění queer čtení, protože v jeho preferencích dominují takové kulturní texty, které z hlediska queer prvků nejsou explicitní. Na základě epizod, jež jsem zde uvedla, však lze, podle mého názoru, oprávněně tvrdit, že seriál je nejen vhodný pro aplikaci queer čtení, tak jak jej definuje Alexander Doty, ale také jako příklad kulturního textu se značným queer potenciálem, který ovšem nespočívá jen ve dvojí možnosti interpretace vztahu obou hrdinek, ale také v dalších prvcích, kterým se hodlám věnovat v následujícím textu.

2.3.3 Další významné queer prvky a momenty v seriálu

Queer charakter seriálu *Xena: Warrior Princess* není založen pouze na vztahu hlavních hrdinek. V jednom z bodů, kde Alexander Doty vymezuje možnosti využití pojmů queer a queerness, dává prostor také pro takové věci, které se nedají identifikovat na základě LGBT identit. Tyto aspekty se v seriálu projevují různě, ale zároveň ve velkém množství.

Za nejvýznamnější vedlejší queer projevy tohoto typu považuji zejména nepřiměřenou dlouhověkost Xeny a Gabrielly spojenou s částečnou nesmrtelností obou hrdinek. Například v epizodě *Pohled do očí smrti* (5.19 *Looking Death in the Eye*) je v samotném závěru zdánlivě mrtvá Xena s Gabriellou odnesena Áreem do skalní hrobky, kde jsou pohřbeny do ledových hrobů. Probouzí se zhruba za dvacet let, aniž by je poznamenalo stáří. Mimo tuto epizodu jsou zde pak další, ve kterých obě hrdinky opakovaně umírají a znovu vstávají z mrtvých.⁵⁵

Dalším významným prvkem, jenž je možné označit jako queer, je bezpochyby otěhotnění Xeny, ke kterému dojde v průběhu páté sezóny. V průběhu první epizody této sezóny nazvané *Padlý anděl* (5.1 *Fallen Angel*) se Xena s Gabriellou dostávají do Nebe, ovšem o jejich duše usiluje také Peklo, kde se obě

⁵⁵ Jedná se například o epizody *Hledání* (2.13 *The Quest*), *Oběť, Část II.* (3.22 *Sacrifice, Part II*) a *Březnové Idy* (4.21 *The Ides of March*).

ženy znovu setkávají se svou největší nepřítelkyní Callisto.⁵⁶ Obě hrdinky jí nakonec odpustí její zločiny, čímž osvobodí její duši a Callisto se tak stane andělem. V následujících epizodách se dozvídáme, že Xena je těhotná, protože do ní vstoupila Callisto ve své andělské podobě. I přes proměnu v anděla zůstává její vzhled stále ryze ženský, což dost zásadně podvrací biologické principy otěhotnění. Jako protiargument pro toto tvrzení by mohl sloužit názor, že podoba anděla by se k pohlaví vztahovat neměla, ovšem v tomto případě je Callisto zobrazena stále ve své ženské podobě a obě hrdinky se k ní stále chovají jako k dřívější bojovnici, přestože k ní už necítí nenávisť.

Callisto: „*Xeno, přišel čas mé reinkarnace do tohoto světa. Tělo, jež ponese mou duši, už bylo vybráno. Neznám pro sebe lepší matku než jsi ty.*“

Xena: „*To jsi byla ty. Ty jsi mi dala dítě.*“⁵⁷

Bezprostředně po porodu Xeny se další queer prvek vztahuje k výchově dítěte. Přestože za matku a jediného rodiče je zde považována výhradně Xena, nelze si nevšimnout, že Gabriella částečně přebírá roli druhého rodiče a trojice postav tak nabývá charakteru rodinného uskupení. Rozvoji této myšlenky je však v seriálu věnováno jen málo prostoru v důsledku velkého skoku v čase v rámci epizod *Pohled do očí smrti* (5.19 *Looking Death in the Eye*) a *Livie* (5.20 *Livia*).

Nejvýraznějším prvkem, který lze považovat za queer, je rozhodně otázka víry. Z hlediska náboženství je seriál zasazen do doby vlády řeckých bohů. Čtvrtá sezóna ovšem přináší zásadní změnu. Objevuje se nové náboženské učení, jehož tvůrcem a šířitelem je Eli. Jeho učení představuje paralelu ke křesťanství. Sám Eli svým vystupováním a konečným sebeobětováním pro dobro ostatních lidí, připomíná Ježíše Krista.⁵⁸ Dcera Xeny se pak stává jeho nejvýznamnější následovnicí. Její narození zároveň předznamená zánik antických bohů a nastolení nové lepší víry. S touto změnou vstupují do seriálu nové postavy spojované s náboženstvím. Nejvýznamnějšími z nich jsou archanděl Gabriel a Lucifer, ze kterého se stává vládce Pekla až poté, co ho Xena svede a díky tomu zničí jeho

⁵⁶ Děje se tak bezprostředně po jejich ukřižování, které se uskuteční v rámci epizody *Březnové Idy* (4.21 *The Ides of March*).

⁵⁷ Xena: Warrior princess, *Sémě víry* (5.9 *Seeds of Faith*).

⁵⁸ Eli se nechává zabít bohem války v epizodě *Sémě víry* (5.9 *Seeds of Faith*).

„kariéru“ anděla.⁵⁹ To zároveň značí, že na místo Olympu se dostává křesťanské Nebe a antické podsvětí/Hádova říše se mění na Peklo.

Kromě těchto nejvýraznějších momentů obsahuje seriál mnohé další. Za zmínku stojí například epizody zobrazující zcela absurdní světy. Sem je možné zařadit epizodu *Hořká suita* (3.12 *The Bitter Suite*), kde se Xena a Gabriella ocitají v podivném snovém světě. Dále je to například epizoda *Ženatý s potěrem* (5.15 *Married with Fishsticks*), kdy se Gabriella udeří do hlavy, spadne do moře a probouzí se ve vodním světě, kde je ona sama mořskou vílou, má děti, z nichž jedno je malá chobotnička, a jejím manželem je Joxer.

Queer charakter některých epizod, který však není založen výhradně na projevech chování hlavních postav, představuje v celém seriálu výrazný zpestřující prvek. Vzhledem k tomu, že celá řada těchto epizod je často komického rázu, je možné je považovat za zlehčující faktory jinak často dramatických epizod. Mezi ně však nepatří ty, jež jsem zmiňovala v souvislosti s Xeniným těhotenstvím a otázkou víry. Queer prvky v těchto epizodách představují především názorný příklad toho, jak je možné převracet všeobecně známá fakta, obohacovat je, případně měnit s vědomím toho, že řada diváků, bez znalosti základních historických, biblických a mytologických událostí, ani nepostřehne, že se zde pracuje s nejvýznamnějšími úseky lidské historie, jejíž netradiční způsob zobrazení se neomezuje pouze na události v antickém Řecku, ale geograficky přesahuje i do jiných zemí.

2.3.4 Důsledky queer čtení seriálu Xena: Warrior Princess

Smyslem následujícího textu je ve stručnosti nastínit, jakým způsobem dokázal seriál *Xena: Warrior Princess* ovlivnit své diváky. Jedná se skutečně o pouze okrajový přesah do zcela jiné problematiky, která, přestože se váže ke stejnému seriálu, vyžaduje zcela jiný přístup a především detailní znalosti týkající se fanouškovství a s ním často spojovanou tvorbou fan fiction. To však nebylo a není cílem této práce. Z tohoto důvodu pojmám toto rozsáhlé téma pouze okrajově a obecně, jako doplnění svého tématu.

⁵⁹ Jedná se o epizodu *Srdce tamnoty* (6.3 *Heart of Darkness*), kdy se v Amphipolisu otevře brána Pekla a zasévá do srdcí lidí zlo. Xena, která zabila Mefistofela, původního pekelného vládce, se má stát jeho nedobrovolnou nástupkyní. Aby se tomu vyhnula, lstí a sváděním rozvrátí mysl Lucifera, který má již od počátku částečně zkažené srdce vlastní pýchou, a nakonec jej svrhne do Pekla.

Převážně v důsledku queer interpretací vztahu Xeny a Gabrielly se stal celý seriál jedním z těch kanonických textů, který jeho fanoušci využívají a také upravují dle vlastních představ. V případě tohoto seriálu se v kontextu s queer čtením vymeziily dvě základní fanouškovské skupiny, z nichž je mnohem viditelnější ta, která interpretuje vztah mezi Xenou a Gabriellou jako milenecký. Tato velmi početná skupina se různými způsoby aktivně věnuje především rozvoji a vytouženému stvrzení milenecké povahy vztahu mezi hrdinkami. Rozvíjí se tak tzv. femslashová tvorba, v rámci které vznikají psané povídky, jež buď upravují původní epizody do podoby, ve které dominují explicitní projevy vzájemné náklonnosti mezi Xenou a Gabriellou, nebo představují zcela nové příběhy. Nutno podotknout, že jejich obsah je často silně erotický. Kromě povídek vznikají velice populární hudební videa, která obvykle zobrazují známé, emočně vypjaté chvíle významných epizod a prostřednictvím vhodného sestříhání zobrazují sílu vztahu obou žen. Často je k tomu využito vhodný hudební podkres, který obvykle tvoří notoricky známá skladba, jako v případě videa, kde zazní „titaniková“ píseň *My Heart Will Go On* od Celine Dion.⁶⁰ Dále jsou tu také kresby nebo fotomontáže.

Tento druh fanouškovské tvorby se však neomezuje pouze na postavy seriálu, ale podobným způsobem pracuje také s představitelkami obou postav.⁶¹ Tomu nahrává především skutečnost, že obě herečky se staly v reálném životě velmi blízkými přítelkyněmi, podobně jako postavy, které ztvárnily.⁶²

Tyto ve stručnosti popsané důsledky queer čtení vztahu ústřední ženské dvojice představují velmi širokou oblast různorodé tvorby, díky které je možné považovat seriál za stále aktuální. Tomu napomáhají také teoretické texty zaměřené na zkoumání queer projevů v seriálu. *Xena: Warrior Princess* svou koncepcí rozhodně vyniká nad jiné seriály a nelze jej považovat za již zcela prozkoumaný kulturní text.

⁶⁰ YOUTUBE. *Lucy & Gabrielle – My Heart Will Go On*, [online].[cit. 20. 3. 2014]. Dostupné z WWW: < http://www.youtube.com/watch?v=qAuBK_G9ZjE.

⁶¹ Podobně jako femslash je tzv. RPS (real person slash) subžánrem slash fiction. Jeho podstatou je párování reálných osob.

⁶² YOUTUBE. *Lucy ♥ René O'Connor: Please love me*, [online].[cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z: WWW: < <http://www.youtube.com/watch?v=giBTbzncf6Q>.

Závěr

Cílem této práce bylo detailně vysvětlit přístup teoretika Alexandera Dotyho k termínům queer a queer čtení a poukázat na možnosti jejich uplatnění na kulturní text, kterým byl v případě této práce seriál *Xena: Warrior Princess*, jenž je dlouhodobě považován za seriál se zřejmým queer obsahem. Za přínos celé práce pak považuji především propojení teoretického konceptu queer čtení se seriálem, jehož význam bývá zejména v českém prostředí často zlehčován až podceňován. Na rozdíl od jiných, zejména zahraničních odborných textů, neslouží v této práci Dotyho koncept jako podklad pro tvrzení, že seriál *Xena: Warrior Princess* je queer, ale z hlediska důležitosti staví do popředí jak koncept queer čtení, tak samotný seriál přičemž cílem není vyvrátit uplatnitelnost teoretického konceptu nebo queer charakter seriálu, ale naopak zdůraznit význam obojího, tedy prostřednictvím aplikace na seriál zjistit možnosti uplatnění konceptu Alexandera Dotyho a zároveň vyzdvihnout queer potenciál celého seriálu, který v rámci jiných prací často ulpívá pouze na potvrzení či vyvrácení queer povahy vztahu mezi ústředními postavami.

Alexander Doty je jedním z předních teoretiků v oblasti queer recepce. Jeho myšlenky vztahující se ke queer problematice považuji za nejpřístupnější pro pochopení významu queer a s ním spojeného queer čtení. Zároveň jsou také nejvýstižnější. Na rozdíl od jiných teoretiků, považuje Alexander Doty termín queer za označení pro velice širokou, ne však neomezenou, sféru věcí a osob. Důležitým faktem je především to, že se Doty neomezuje pouze na spojování tohoto pojmu s LGBT identitami, ale tvrdí, že jako queer lze chápat také věci, které se sexuální a také genderovou identifikací nemusejí mít vůbec nic společného. Dále pak, že jako queer je podle Dotyho možné chápat také osoby a věci, které jsou heterosexuální povahy, ale nějakým způsobem se vymykají heteronormativním pravidlům.

V návaznosti na definování významu použití slova queer, Alexander Doty také uvádí další důležitou myšlenku týkající se samotného queer čtení. Tvrzením, že jako queer je možné chápat/číst i takové texty, které zdánlivě nemají s queer tematikou nic společného, se vymezuje vůči tradičnímu předpokladu spojeného s již zmiňovanou sebeidentifikací jedince na základě sexuální orientace. Podle Dotyho právě tyto kulturní texty často obsahují prvky, které diváci, bez ohledu na svou

sexuální nebo genderovou příslušnost, čtou jako queer. Tímto stanoviskem se dostává do opozice s názorem, že se jedná pouze o výsledek snah příznivců a zastánců queer záměrně vyhledávat v předkládaných textech to, co tam vůbec není a tím podryvat skutečné, podle Dotyho spíše vedlejší významy, které daný text obsahuje. Zejména tato myšlenka umožňuje nový a v mnoha ohledech svobodnější pohled na celou řadu kulturních textů, přičemž sám Alexander Doty uvádí příklady zejména z oblasti filmu, v rámci kterého se věnuje také projevům queer ve filmovém autorství.

Ani Alexander Doty však nepovažuje queer a jeho projevy za něco, co by bylo bez hranic. Podle Dotyho představuje queer sice velmi širokou škálu možností jak jej uplatnit, ovšem nejedná se o neomezený jev, kdy by bylo možné využít jej všude a na vše, co se jeví v rozporu s tím, co je považováno za běžné a obvyklé.

Tímto způsobem se Alexander Doty úspěšně vyhýbá nerealistickému až utopistickému definování toho, co queer znamená. I díky tomu nabývá jeho teorie naopak na významu. Využití queer a queer čtení v jeho pojetí pak umožňuje uplatnit nový pohled na věci a jevy, ale zároveň brání úpadku do absurdního volnomyšlenkářství. *Xena: Warrior Princess* je toho důkazem. Ačkoliv se na první pohled jeví jako seriál nabízející divákům akčnost, zábavu a zároveň neopomenutelné morální ponaučení, které v těchto typech seriálů obvykle nikdy nechybí, umožňuje divákům na základě svého obsahu také zcela jiné možnosti jeho vnímání. Příčinou je především neurčitost vztahu mezi hlavními hrdinkami a pak také převrácení a pohrávání si se všeobecně známými fakty.

V této práci nebylo mým záměrem dokázat, zda je seriál queer nebo ne. Skutečnost, že obsahuje queer prvky je nepřehlédnutelná, takže je možné jej číst jako queer. Pro aplikaci konceptu queer čtení podle Alexandera Dotyho však v případě tohoto seriálu představuje paradoxně největší problém skutečnost, že seriál vyniká velkým množstvím explicitních momentů, kterými dává až příliš značně najevo svou nejednoznačnost. Alexander Doty ve svých dvou knihách ovšem preferuje takové druhy textů, které tuto zjevnost postrádají, ale přesto nelze přehlédnout, že mají queer obsah. To je pro Dotyho z hlediska práce s queer a queer čtením mnohem zajímavější a také důležitější pro bližší zkoumání.

Seriál *Xena: Warrior Princess* má však jednu velkou výhodu. Tím je jeho rozsáhlost. I přes celou řadu epizod, ve kterých se explicitně projevuje hlubší

náklonnost mezi Xenou a Gabriellou jsou zde také epizody, kde právě tato explicitnost chybí, a my je přesto čteme jako queer. To jsou přesně ty epizody, které představují vhodné vzory pro aplikaci Dotyho konceptu. Z tohoto důvodu se domnívám a považuji to také za hlavní výsledek této práce, že koncept queer čtení, tak jak jej popisuje Alexander Doty, je na seriálu *Xena: Warrior Princess* uplatnitelný a seriál je možné chápat jako queer kulturní text, ovšem nikoliv díky zjevným prvkům a momentům týkajících se hlavních ženských postav, ale naopak díky náznakům a blíže nespécifikovatelným okamžikům.

Queer čtení uplatněné na seriálu v důsledku víceznačnosti vztahu hlavních hrdinek, představuje pro seriál samotný velkou atraktivitu, která se projevuje neutichajícím zájmem jak z hlediska projevů fanouškovské tvorby, tak z odborného zkoumání. Jak už jsem zmínila na začátku tohoto textu, je pro seriál bohužel velkou zátěží, že zájem o něj často spočívá pouze na spekulování o skutečné povaze vztahu mezi Xenou a Gabriellou, přičemž podstatnou se stává otázka: „Jsou Xena a Gabriella milenky, nebo nejsou?“ Tyto spekulace však postrádají význam a pouze upozadují jednu velmi zásadní výhodu, kterou seriál nabízí, a sice že diváci si mohou to, co je jim předkládáno, interpretovat různě na základě vlastních zkušeností. Zde je tato možnost posílena zejména skutečností, že nikdy není vyvrácen nebo potvrzen milenecký vztah obou hrdinek.

Přestože primární zájem o seriál často ulpívá u postav Xeny a Gabrielly, je *Xena: Warrior Princess* plná dalších prvků, jež lze chápat jako queer právě díky Dotyho myšlence, že queer se nevztahuje pouze na LGBT identity. Tyto prvky jsem chtěla v této práci také zohlednit, přestože i já sama se více zabývám vztahem obou hrdinek. Povaha těchto queer prvků je různá, ovšem jejich význam nelze přehlížet, přestože vztah obou hrdinek představuje jev mnohem přitažlivější.

Poslední problematikou, kterou jsem se v této práci zabývala, byly důsledky queer čtení, které se projevují především v oblasti fanouškovské tvorby. Toto téma nebylo pro mou práci primární a zmínka o něm má sloužit jako doplnění celé práce. Za důvod považuji bezprostřední souvislost s tématem o uplatnění queer čtení na seriálu. Tato okrajová zmínka zároveň představuje náznak přesahu do zcela jiného a velmi rozsáhlého tématu, které vyžaduje mnohem větší prostor pro detailní výzkum, než může tato práce obsáhnout. Tím chci poukázat především na skutečnost, že celková problematika týkající se queer čtení, představuje velmi široký prostor

vhodný pro další zkoumání, které se však v českém prostředí rozvíjí jen pomalu, přestože se jedná o aktuální jev, který je čím dál víc populární.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

DOTY, Alexander. *Making Things Perfectly Queer: Interpretig Mass Culture*. 2. vyd. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997. 146 s. ISBN 0-8166-2244-2.

DOTY, Alexander. *Flaming Classics: Queering the Film Canon*. 1. vyd. New York: Routledge, 2000. 194 s. ISBN 0-203-90274-2.

Seriály:

Hercules: The Legendary Journeys – USA, 1995-1999, Syndication.

Xena: Warrior Princess – USA, 1995 – 2001, Syndication.

Literatura

COX, Greg. *Battle on!: An Unauthorized, Irreverent Look at Xena: Warriror Princess*. 1. vyd. New York: Roc, 1998. 256 s. ISBN 0451457315.

FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. 1. vyd. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkievicz, 2004. 161 s. ISBN 80-86768-06-6.

FARRELL, C. Emma. *Subtexters: The Queering of Xena Fandom*. Film Matters 3, 2012, č. 3, s. 3-8. ISSN 20421877.

FISKE, John. *Television Culture*. 2. vyd. Abingdon: Routledge, 2011. 358 s. ISBN 978-0-415-59647-3.

HALL, Stuart. *Encoding/Decoding [Kódování/dekódování]*. IN HALL, Stuart (ed.). Culture, Media, Language. London: Routledge, 1980, s. 117-127. ISBN 0-415-07906-3.

HARPER, Ashley. *The Xena Warrior Princess Episode Guide for Season One: An Unofficial, Independent Guide with Critiques*. 1. vyd. Port Orchard: Lightning Rod Limited, 2002. 140 s. ISBN 1-59092-038-4.

HAYES, K. Stoddard. *Xena Warrior Princess: The Complete Illustrated Companion*. 1. vyd. London: Titan Books, 2003. 239 s. ISBN 1-84023-622-1.

CHLUMSKÁ, Eva. *Queer teorie ve filmu a v televizi: Nástin využívání myšlenek queer teorie v americké filmové a televizní produkci od roku 1990 po současnost*. Magisterská diplomová práce, Filozofická fakulta, Olomouc: Univerzita Palackého, 2010.

SPIERINGS, H. C. J. M. *Rewriting Xena: Warrior Princess: Resistance to representations of gender, ethnicity, class and sexuality in fanfiction*. Disertační práce, Filozofická fakulta, Utrecht: Utrechtská univerzita, 2007.

STAFFORD, Nikki. *How Xena Changed Our Lives: True Stories By Fans for Fans*. 1. vyd. Toronto: ECW Press, 2002. 270 s. ISBN 1-55022-500-6.

THOMPSON, Kristin a BORDWELL, David. *Dějiny Filmu: Přehled světové kinematografie*. 2. vyd. Praha: AMU, Lidové noviny, 2011. 846 s. ISBN 978-80-7331-207-7.

WEISBROT, Robert. *Xena: Warrior Princess: The Official Guide to the Xenaverse*. 1. vyd. London: Bentam Books, 1998. 230 s. ISBN 0-553-50710-9.

Elektronické zdroje

IMDB. *Xena Warrior Princess*, [online].[cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.imdb.com/title/tt0112230/?ref_=nv_sr_1>.

KELLYWAY, Mich. *Wouldn't You Like to Know? Reading Queer Theory in Pop Tv*, [online]. [cit. 4. 2. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://zeteojournal.com/2013/11/19/xena-queer-theory/>>.

Wikipedia, The Free Encyclopedia. *Xena: Warrior Princess*, [online]. [cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Xena_Warrior_Princess>.

XENA: Warrior Princess. *Popis seriálu*, [online]. [cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://xena.sff.cz/showpage.php?name=popis-serialu>>.

YOUTUBE. Lucy ♥ René O'Connor: *Please love me*, [online]. [cit. 22. 3. 2014]. Dostupné z: WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=giBTbzncf6Q>>.

YOUTUBE. *Lucy & Gabrielle – My Heart Will Go On*, [online]. [cit. 20. 3. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.youtube.com/watch?v=qAuBK_G9ZjE>.

Obrazové přílohy

Příloha č. 01: Hercules: The Legendary Journeys (USA, 1995-1995, Syndication)

Příloha č. 02: Xena: Warrior Princess (USA, 1995 -2001, Syndication)

Příloha č. 03: Obrazová femslashová tvorba

Příloha č. 01: Hercules: The Legendary Journeys (USA, 1995-1999, Syndication)

Příloha č. 02: Xena: Warrior Princess (USA, 1995-2001, Syndication)

Příloha č. 03: Obrazová femslashová tvorba